

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

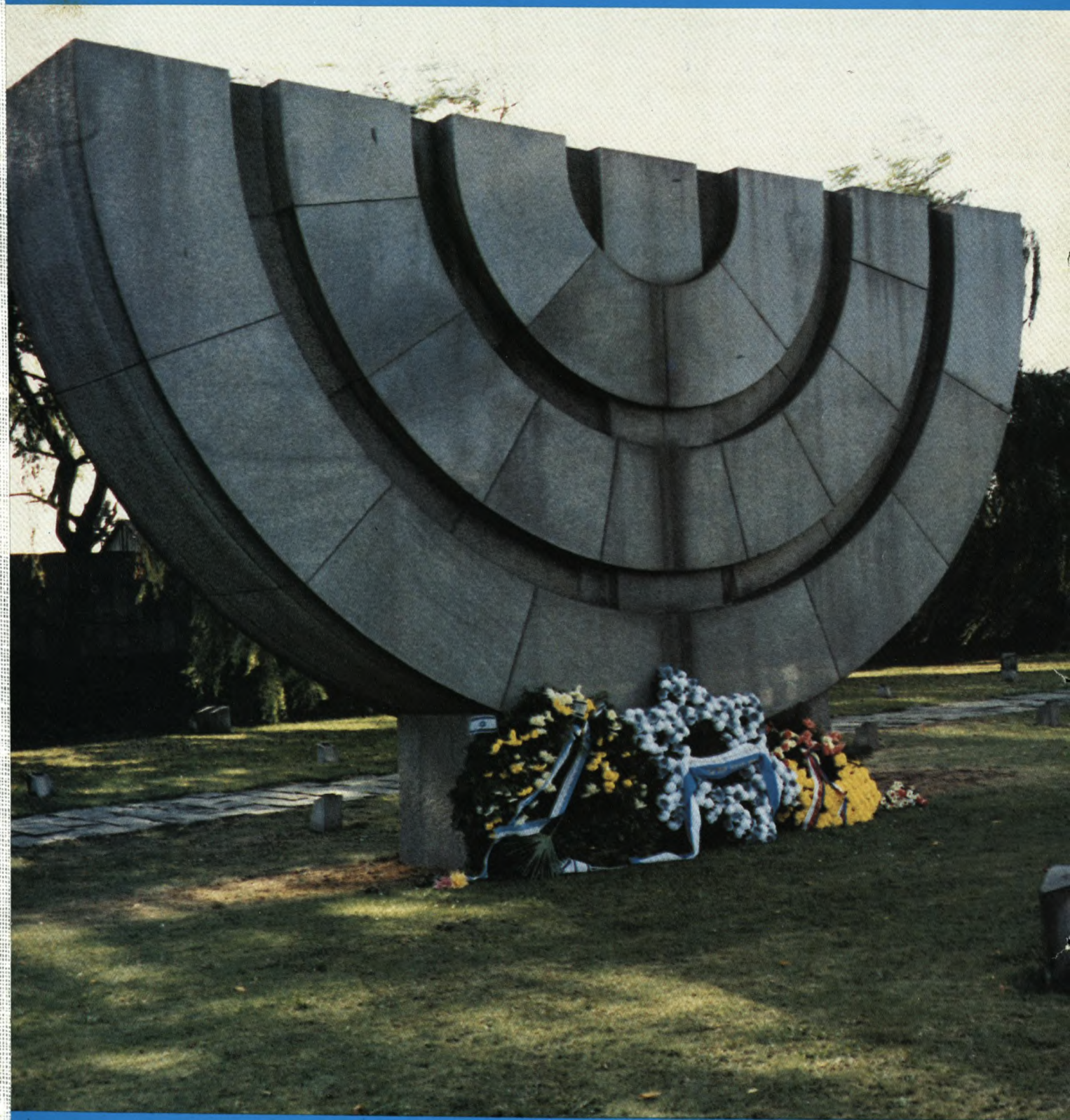
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 1
Februar
1992

Den kæmpestore udgave af den syvarmede lysestage i granit er rejst for at ære mindet om de talrige ofre.
Læs artiklen siderne 4-5.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lunde-borg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomeets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 40 53 42.

Tilsynsførende: Ejler Mortensen, Nørregade 6, 6440 Augustenborg, tlf. 74 47 17 04.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72. Giro 1000 780.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09. Giro 1000 780.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lunde-borg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Sektionschef Hans Bøjlund
Skovparken 7, 6000 Kolding
Tlf. 75 52 96 11

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2. th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

Læge Axel Jørgensen
Duebrødvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg,
Tlf. 74 47 11 60

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2. tv., 2800 Lyngby
Tlf. 42 88 12 42

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Fhv. bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalso Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. 42 48 56 74

Fangesammenslutningens Rekreattionsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreattionsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreattionsopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreattionshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreattionsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreattions- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreattions formål eller -hjælp i særlige trangstilfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anderkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningsskema sendes til ovenstående adresse.

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Jens Erik FINDERUP
Gadstrupparken 3
4621 Gadstrup
42 39 09 91
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 80.- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 80.- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udlevere-
ringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Udenrigsministeren i Folketinget.....	3
Besøg i Theresienstadt.....	4-5
Samordningsfradraget.....	6
Socialministeren indklages.....	7
Nyt fra Buchenwald.....	8
Mindeord.....	10-11
Runde dage.....	11
V-tegnet.....	14
Gensyn med faldøksen m.m.....	17
Bøger.....	18
Foreningerne.....	20

De følgende numre af vort
blad udkommer 1/4 og 15/6
1992. Stof må være redaktio-
nen i hænde senest en måned
før.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 1

FEBRUAR 1992

47. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

Udenrigsministeren lyver i Folketinget!

Af Jakob Jensen, formand for Sammenslutningens bestyrelse

Jeg har tidligere her i bladet skrevet om Sammenslutningens forsøg på at få udenrigsministeren til at hjælpe os med at genoptage sagen fra 1959 om erstatning for tort og svie i tyske KZ-lejre og tugthuse.

Udenrigsministeren har bekræftet, at vore krav stadig er juridisk gyldige, men det møde, som vi gennem vor advokat Jørgen Jacobsen har bedt om, er aldrig kommet i stand.

Udenrigsministeren har hele tiden været vrangvillig og ikke været os til megen hjælp. Bl.a. har udenrigsministeren i brev til advokat Jørgen Jacobsen hævdet, at Danmark ikke skal gå »enegang« i denne alvorlige sag.

Det gør Danmark nu heller ikke. Det kan ikke være udenrigsministeren ubekendt, at de franske tvangsudskrevne slavearbejdere i 1990-91 har fået udbetalt adskillige millioner D-mark i arbejds løn. De franske KZ-fanger har blankt afvist et tysk tilbud om 5 mill. D-mark i arbejds løn.

Det kan heller ikke være fremmed for udenrigsministeren, at der ved forhandling om en traktat mellem Stortyskland og Tjekkoslø-

vakiet ikke kunne opnås enighed om erstatning til KZ-fanger. Denne sag er udsat til senere forhandling.

Ved forhandling mellem Polen og Stortyskland var der også tale om KZ-erstatning. Men polakkerne trak kravet tilbage mod at få forstærkede garantier for, at Stortyskland vil respektere Oder-Neise linien som grænse mellem de to lande.

Udenrigsministeren må også vide, at de tyske Folkevognsfabrikker vil udbetale 160 mill. D-mark til slavearbejdere fra krigens tid. Dog vil man fradrage 1 D-mark for kost og 50 pf. for logi pr. døgn i fangetiden. Jo, der er virkelig tale om tysk stor-sind ud over alle grænser. Så vidt mig bekendt har ingen danske arbejdet på Folkevognsfabrikkerne.

Der kan også være grund til at minde udenrigsministeren om Europaparlamentets vedtagelse den 16. januar 1986 af en udtalelse om Tysklands moralske pligt til at betale erstatning til tidligere slavearbejdere.

Med disse kendsgerninger i erindring var det en forstemmende oplevelse at overvære en debat i Folketinget den 20. november 1991. Folketingsmedlem Pernille Frahm fra SF havde stillet følgende spørgsmål til udenrigsministeren:

»Ager regeringen at tage skridt til opfyldelse af aftalen om erstatning til tidligere kz-fanger og politiske fanger i Tyskland under 2. verdenskrig i forlængelse af skrivelse fra daværende udenrigsminister Jens Otto Krag af 24. august 1959, så det ikke stiller tidligere fanger ringere end tilsvarende grupper i andre europæiske lande?«

Spørgsmålet var udførlig skriftligt begrundet, og i Folketinget sagde Pernille Frahm videre: »Spørgsmålet er relevant, fordi der nu bliver indgået fredsaf-tale, venskabsaf-tale, mellem Vesttyskland og Tjekkosløvakiet, og dermed må man sige, at freden foreligger. Og da den gruppe mennesker, der omfattes af spørgsmålet, bliver stadig mindre, er det yderst aktuelt at få et svar på spørgsmålet.«

I sit svar bekræftede udenrigsministeren, at kravene stadig er gyldige. Han nævnte endvidere, at de 4 allierede stormagter var enedes om ikke at kræve krigsskadeerstatninger fra det nu forenede Tyskland. Og, sagde han videre:

»Jeg ved ikke, hvem der har forventninger, som fru Pernille Frahm siger det. Det vil i hvert fald efter regeringens opfattelse være helt urimeligt, hvis Danmark ene i denne kreds af lande skulle begynde at fremsætte særlige krav i den nuværende situation. Det har jeg svært ved at fin-

de nogen begrundelser for, at vi skulle gøre.«

Efter nogle bemærkninger mellem Pelle Voigt og udenrigsministeren sluttede sagen.

Jeg overværede mødet fra de offentlige tilhørerpladser i salen - og jeg troede ikke mine egne øren. Jeg fik derfor fat i Folketingstidende, hvorfra ovenstående citater er hentet.

OG JEG KAN DERFOR FASTSLÅ, AT UDENRIGSMINISTEREN LYVER I FOLKETINGET!

Det er rystende, at noget sådant kan ske her til lands. Og det fremmer i hvert fald ikke respekten for folkestyret.

Tilsyneladende var der ingen pressefolk i journalisternes loge den eftermiddag. Der er i hvert fald - mig bekendt - ingen medier, der har taget sagen op. SF havde ellers i forvejen udsendt en pressemeddelelse med overskriften:

»Danmark glemmer sine frihedskæmpere.«

Selv om det ser sløjt ud i øjeblikket, så er jeg ikke til sinds at lade sagen falde.

Jeg ved, at den internationale Neuengamme-forening har opfordret alle sine medlemslande til at slutte op om de danske krav om erstatning for tort og lidelse, og til at påvirke deres regeringer til at gøre det samme.

Men det har vores udenrigsminister nok ikke hørt om - endnu! Jakob Jensen

Danske Theresienstadt-fanger til 50 års mindehøjtideligheder i KZ-byen

Israels og Tjecoslovakiets flag vajede side om side i anledning af præsidenterne Chaim Herzogs og Vaclav Havels bevægende møde. - »Vores guide fortalte, at han slet ikke kendte Theresienstadts historie, han troede, det drejede sig om den lille fæstning, hvor de politiske fanger var«.

Formanden, Birgit Krasnik Fischermann havde tilrettelagt besøget i den gamle KZ-lejr.

Hvor svært er det at gense det helvede, man har levet i under Den anden Verdenskrig? Det var i hvert fald ikke uden overvejelser, at medlemmerne af Theresienstadt-foreningen tog imod indbydelsen til at deltage i 50 års mindehøjtideligheder for KZ-lejrens oprettelse. »Der var både gråd og smil i hjerterne«, sagde nogle af deltagerne efter hjemkomsten. Her beretter to af dem om den historiske rejse.

Af Birgit Krasnik Fischermann og Klara Ruben Tixell

Den 14. oktober var vi en gruppe, som fløj til Prag for at deltage i mindehøjtideligheder i anledning af 50-året for oprettelsen af ghettoen i Theresienstadt. Vores gruppe bestod af 24 personer, hvoraf 17 er medlemmer af foreningen, 3 personer fra Sverige samt andre interesserede.

Da vi var indlogeret i Prag, fik vi mulighed for sightseeing i byen. Vi kørte ud til de nye boligkvarterer, som på grund af den store boligmangel er ved at udvikle sig til store slumkvarterer. Vi så, hvor den tjekkiske præsident Vaclav Havel bor. En almindelig boligblok, som for os så ud til at trænge til en grundig renovering.

Vores guide fortalte, at præsidenten med vilje bliver boende i sin gamle bolig for at undgå det palads, som det kommunistiske styre havde regeret fra.

Dette bronzerelief blev afsløret til minde om, at det var fra dette sted, transporterne til dødsfabrikkerne mod øst fandt sted.

Flagene side om side

Da vi kørte forbi det tjekkiske parlament, blev vor glæde stor, da vi så det israelske flag vaje side om side med det tjekkiske, i anledning af præsident Chaim Herzogs besøg der.

Vi besøgte selvfølgelig det jødiske kvarter med den gamle begravningsplads med den meget omtalte rabbiner Løøwss gravsten, og hans skabelse »Der Golem«. Der var papirlapper, som man finder ved vestmuren i Jerusalem, de var stukket ind i gravstensens uregelmæssigheder.

Ved siden af begravningspladsen ligger det lille museum, som indeholder børnetegninger fra Theresienstadt. Det var meget bevægende for os. De meget udtryksfulde billeder var tegnet og malet af børn, som blev sendt videre til udryddelseslejre.

Vi var i Alt-Neu-synagogen. Den er bygget i 1300-tallet, og er en uvurderlig bygning. På den tid blev kvinderne henvist til et stort rum, som var bygget uden om selve synagogen. Muren er 1 meter tyk, der er glughuller på ca. 40

cm lange og 15 cm høje. Det må have været svært for kvinderne at følge med i gudstjenesten - men måske har de haft en hyggelig snak - den gang som nu?

Ambassadør Per Poulsen-Hansen i samtale med Elias Levin under besøget i ambassadørboligen.

Museet »Jizkor« blev indviet under stor opmærksomhed.

Klara Ruben Tixell overrækker museumschefen et billede fra KZ-lejren, som hendes afdøde bror Mænni Ruben har malet.

Et stort kobberrelief

Den 16. oktober deltog vi i en mindehøjtidelighed i Prag, hvor der blev afsløret et stort kobberrelief på pladsen, hvor de tjekkiske jøder blev deporteret fra. Efter højtideligheden med taler på tjekkisk af Prags overborgmester, trådte Elias Levin spontant frem. Under de internationale TV-selskabers opmærksomhed sagde han *kaddishbønnen (mindebøn), som vi følte var en naturlig afslutning på højtideligheden.*

I den gamle soldaterby

Den 17. og 18. var vi i Theresienstadt, som er en gammel garnisonsby. Der er stadig soldater i kasernerne, og husene er beboede. Byen er meget forfalden, og synet af den passede til den stemning, vi befandt os i.

Den 17. blev det nye ghetto-museum åbnet i Theresienstadt. På grund af de tidligere politiske forhold i Tjekkioslovakiet har man først nu haft mulighed for det. Museet er indrettet i det, som i KZ-tiden var et hjem for forældre-løse børn. På grund af de mange mennesker, også fra andre lande, var der ikke plads til os alle indenfor, og derfor besluttede man at holde indvielsen udenfor. Indtil denne dag havde vejret været smukt og varmt, men nu åbnede himlens sluser sig. Der stod vi så i øsende regn og hørte på taler af bl.a. den tjekkiske premierminister, som kom i stedet for præsident Havel, Theresienstadts borgmester og repræsentant for Initiativkomiteen, som har stået for såvel museets oprettelse som de øvrige ar-

rangementer sammen med andre organisationer.

Dr. Friedigers foredrag

Museet indeholder dokumentation i form af dokumenter, billeder, tegninger, malerier og meget andet. En kuriositet for os var en liste over de foredrag, overrabbiner dr. Friediger holdt i Theresienstadt. Der har været meget kort tid for komiteen til indretning af museet, og der er meget at gøre endnu, inden det bliver helt færdigt. I denne forbindelse efterlyser museet ting, som har tilknytning til Theresienstadt.

Den store »begravelsesplads« - uden grave

Samme eftermiddag samlede vi alle på den store »begravelsesplads« udenfor byen. Trods det øsende regnvejr var der også her kommet mange mennesker. Også her var der internationale TV-selskaber til stede. Israels præsident

Chaim Herzog kom sammen med Theresienstadts borgmester og en embedsmand fra det tjekkiske udenrigsministerium. Præsidenten lagde en krans af blå og hvide blomster ved mindestenen, en kæmpemenorah i granit.

På den store græsplæne er der små opretstående sorte sten med Magen David indgraveret på den øverste flade, alle stenene er spredt ud over det store område i form af en kæmpe Magen David set oppefra. Stenene er symbolske, der findes ingen grave under dem.

Præsident Herzog talte, og derefter afslørede han en mindesten med inskription på tre sprog: »My sorrow is continually before me«. Psalm 38.18. El molé rachamim og Kaddishbønnen blev sunget af dr. Blum, som er kantor i synagogen i Prag, og sang af et mandskor afsluttede den gribende ceremoni, altsammen til akkompagnement af den vedholdende regn.

Vores guide Robert Novotny fortalte, at han slet ikke havde kendt historien om Theresienstadt, han havde kun troet, at historien handlede om den lille fæstning, hvor de politiske fanger var.

Kikkede op mod lofterne

Næste dag gik turen atter til Theresienstadt. Vi havde nu tid til at se os omkring. Som tidligere fortalt, bliver kasernerne stadig brugt til deres oprindelige formål. Det lykkedes os at komme ind i

»Hamburgerkasernen«s gård. Dengang blev den beboet af kvinder og børn, og vi kiggede op mod lofterne, hvor flere af os havde boet sammenstuede - ca. 100 personer under ubeskrivelige forhold. Vi nåede at besøge »begravelsespladsen« én gang til, og i det tidligere krematorium, hvor der nu er indrettet museum, dvælede vi en stund, og det blev sagt kaddish. Det gjorde et meget stærkt indtryk på os alle.

Film for eftertiden

Undertegnede blev opfordret til at medvirke i en videooptagelse, for med egne ord at beskrive vor deportation og vores ophold i lejren dengang. Vi fik tre minutter til at fortælle. Man ville have repræsentanter fra mange grupper og nationaliteter til at medvirke for at kunne bruge filmen til oplysning og dokumentation for fremtiden. Der blev også lavet optagelser til den tjekkiske filmskole, hvor en nordmand var ansat til at undervise eleverne.

Såvel i Prag som i Theresienstadt var der hele ugen arrangeret filmforevisninger og koncerter. En af filmene var en dokumentarfilm, som er lavet over børnetegninger, der udtrykker de rædsler som blev begået mod de uskyldige. Der var koncerter med musik, som blev komponeret i Theresienstadt, de blev spillet til ære for ghettoens kunstnere.

Shabbat morgen deltog vi i gudstjenesten i Alt-Neu-synagogen, hvor også præsident-

Hele det danske selskab med ambassadørparret i midten foran ambassadeboligen.

parret Herzog var til stede. Trods afspærringerne af sikkerhedshensyn tillod man vores gruppe at deltage, på grund af vores tilhørsforhold til Theresienstadt.

Mindekonzert for de myrdede

Lørdag aften blev der afholdt en stor koncert til minde om den kvarte million tjekiske jøder, som blev myrdet. Det var Det tjekiske filharmoniske orkester samt Prags 150 personer store filharmoniske kor, som opførte Verdis Requiem. Programmet indledtes med taler af præsidenterne Vaclav Havel og Chaim Herzog.

Koncerten fra KZ-lejren

Det var ikke nogen tilfældighed, at arrangørerne havde valgt netop denne musik. Ifølge koncertprogrammet indstuderede i 1943 den tjekiske dirigent og korleder Rafael Schächter i KZ-lejren dette store værk med kor og pianoakkompagnement.

Koret sang på latin efter hukommelsen. Kort tid efter opførelsen gik en stor transport fra Theresienstadt mod øst, hvorfra kun få vendte tilbage. Koret blev derved kraftigt reduceret.

Dirigenten startede med nye kunstnere, og det lykkedes ham at stable endnu en koncert på benene. Men i foråret 1944 ville tyskerne vise, at Theresienstadt var en mønsterlejr for omverdenen. Der var alt for mange fanger i lejren, og for at reducere antallet blev 7.500 mænd, kvinder og børn sendt af sted, og efter ordre fra tyskerne til akkompagnement af Verdis dødsmesse. Da den internationale Røde Kors Komité i juni 1944 skulle overbevises om lejrens fortræffelighed, overværede de også efter ordre fra SS en opførelse af Verdis Requiem, med et kor på 60 personer. Efter koncerten blev såvel dirigenten som hele koret sendt til Auschwitz. Kun én af solisterne overlevede og var til stede ved mindehøjtidelighederne i Prag/Theresienstadt.

På baggrund af disse fakta blev koncerten en ualmindelig og gribende oplevelse for os alle ca. 1.000 tilhørere i Smetanasalen i Prag. Vi havde nogle dage tidligere på

museet i Theresienstadt mødt ambassadør Per Poulsen-Hansen, som havde været uvidende om, at der var kommet en gruppe danskere ned for at overvære arrangementerne, og han inviterede hele vores gruppe til et besøg i ambassadørboligen.

Vi blev hjerteligt modtaget af ambassadøren og frue. Ambassadøren holdt en tale for os og udtrykte sin store glæde over at få lov til at hilse på en gruppe af tidligere fanger. Efter mindehøjtideligheden på »begravelsespladsen« om torsdagen havde Per Poulsen-Hansen lagt blomster ved den store stenmur, hvor Danmarks navn var indhugget, der var tal på, hvor mange danskere der var døde i lejren.

Formanden Birgit Krasnik Fischermann holdt tale for ambassadøren og takkede for invitationen. Per Poulsen-Hansen var med til åbningen af ghettomuseet, som han var meget imponeret over.

Besøget hos det hyggelige ambassadørpar dannede en værdig afslutning på vores rejse til Prag/Theresienstadt.

Gribende oplevelse

På vores tur var vi ude for nogle oplevelser, som var meget følelsesbetonede, og vi kan ikke lade være med at fortælle én af dem.

I vores gruppe var Eva Vit fra Helsingborg. Eva er fra Tjekkosllovakiet og kom til Sverige for ca. 20 år siden. I Theresienstadt var hun leder af børnehjemmets afdeling for forældreløse piger. Hun var som en mor for 38 piger i 12-13 års alderen. Både Eva og børnene kom til Auschwitz og forsvandt fra hinanden, og hun vidste efter krigen intet om sine pigers skæbne. Hun havde prøvet at få oplysninger om nogen af dem havde overlevet, og det har hele tiden været hendes drøm at få lov til at møde ét eneste af børnene.

Ved en ren tilfældighed var der en kvinde, som genkendte hendes navn på det navneskilt, som vi alle bar, og det viste sig at være en af hendes piger. Men der dukkede flere op, og til sidst havde hun 11 af sine børn omkring sig, de havde alle holdt kontakt med hinanden, og nu var de kom-

met til Theresienstadt fra Tyskland, USA og fra Israel. Og alle havde de ledt efter hende. Eva var ubeskrivelig lykkelig, og vi var alle dybt rørt og delte glæden med hende, og resten af tiden var hun sammen med »sine piger« fra morgen til aften.

Der blev grædt meget de dage, vi var i Prag og Theresi-

enstadt, men tårer kan give lettelse for alt det, vi stadig bærer på, og vi kunne jo alle trøste hinanden.

Til sidst vil vi give en stor kompliment til vores to ældste deltagere Kaja Saks og Elias Levin. Trods det, at begge er over 80 år, var de med på alle ture og klarede alle strabadser på en imponerende måde.

Godt nyt fra Folketinget

Samordningsfradraget op- hævet for tjenestemænd

Medlem af Folketinget Pernille Frahm rettede spørgsmål til udenrigsministeren.

Folketinget vedtog i december en lov, der helt afskaffer det samordningsfradrag, der gennem årene har været anledning til mange ærgrelser blandt dem, det gik ud over.

Det drejer sig om de folk, der samtidig fik erstatning efter lov 475 og tjenestemandspension.

Det er efterhånden 16 år, siden Sammenslutningens lovudvalg første gang rejste problemet over for den daværende socialminister. Og vi har siden stadig holdt sagen varm. I 1987 kom der en delvis aftrapning af ordningen.

Det blev oplyst i Folketinget, at ordningen berører 828 pensionister og 620 enker. Det vil koste statskassen 60 mill. kr. årlig. Det er værd at bemærke, at tre af partiernes ordførere udtalte, at der måtte

handles nu, mens der endnu var folk i live, der kunne få gavn af forbedringen.

Regeringspartierne kunne først ikke støtte forslaget, men i forbindelse med finanslovsforliget blev det vedtaget at ændre de nuværende 35 pct. til 40 pct. for pensionister og fra 20 pct. til 25 pct. for enker fra 1. januar 1992.

Og fra januar 1993 skal samordningsfradraget helt bortfalde. Forslaget blev vedtaget af alle 150 tilstedeværende medlemmer af Folketinget.

Thorkild Antonsen har gjort et stort personligt arbejde, for at opnå det foreliggende, gunstige resultat. Vi siger tak.

F-K

Lettere kaution til

Bernadottegårdene Det har i årevis været svært for nogle kammerater rundt om i landet at få deres kommune til at kautionere (d.v.s. betale) for ophold på Bernadottegårdene, hvis man havde behov derfor og ønskede at komme der.

Sammenslutningens lovudvalg har rejst spørgsmålet over for skiftende socialministre den sidste halve snes år, ligesom vi har forhandlet med Kommunernes Landsforening og de enkelte kommuner. Der er dog ikke kommet andet ud af det end venlige

henstillinger, der sjældent er blevet fulgt.

Men efter et kort indslag i TV-Avisen om uenighed mellem Tønder og Varde kommuner om, hvem der skulle betale for en enlig pensionist, kom der pludselig gang i sagerne, og der skete noget.

I løbet af én uge kom der hele tre forskellige forslag frem i Folketinget til løsning af kautionsproblemet, hvis en pensionist ønskede at flytte til en fremmed kommune af familiemæssige grunde.

Ved hurtig og effektiv indsats fra flere sider med henvendelser til især Folketingets Socialudvalg lykkedes det at få udvidet bestemmelserne sådan, at ikke alene familiemæssige relationer men også andre særlige tilfælde giver pensionisten ret til selv at vælge plejehjem eller beskyttet bolig.

Sådanne »særlige tilfælde« foreligger, når en pensionist søger til Bernadottegården for at være sammen med kammerater, der har været i samme situation under besættelsen og/eller for at søge at nyde godt af den særlige ekspertise, som Bernadottegårdene har oparbejdet igennem 12 år i behandling af KZ-syndromet og dets følgesygdomme.

Hvis en kommune efter dette skulle nægte kaution, bør sagen straks ankes med henvisning til »Lov nr. 137 af 4. december 1991«.

En kommune kan heller ikke mere lægge loft over det antal pladser, man vil kautionere for på det enkelte plejehjem.

Gamle sager med nægtet kaution kan genoptages med henvisning til den nye lov.

Skulle der, trods dette, blive vanskeligheder med kaution fra en eller anden kommune, hører jeg gerne fra jer herom.

Jakob Jensen, Græsted

Socialministeren indklage for Folketingets ombudsmand!

I bladets augustnummer 1991 skrev jeg om problemerne med forhøjelsen af Hædersgaven til dem, der er fyldt 67 år.

Jeg regnede med, at sagen snart ville ordne sig. Men sådan er det ikke gået.

Det har ikke været muligt fra socialministeren at få en tilfredsstillende fortolkning af denne lov. Selv meget kyndige folk udi social forvaltning er ienige om fortolkningen.

Derfor har Sammenslutningens bestyrelse besluttet at indbringe sagen for Folketingets ombudsmand for at få en klar fortolkning af lovbestemmelserne.

Ombudsmanden har bedt om - og fået - supplerende oplysninger. På grund af travlhed hos ombudsmanden går der tit et år eller mere at få selv små sager igennem. Så vi må bevæbne os med tålmodighed.

Hvis der er kammerater, der har uafklarede sager i forbindelse med den forhøjede hædersgave, hører jeg - eller Frihedsfonden - gerne fra jer.

Jakob Jensen

Et anonymt brev

En af vore abonnenter i Pigtråd/Gestapofangen har kommenteret en bog anmeldelse og har på grund af det modtaget et ANONYMT brev den 6. december. Angiveligt skrevet i Herning og sendt fra Silkeborg.

Brevet angriber vor abonnent, og det er han i sin fulde ret til, hvis han underskriver sit brev - men det gør han ikke.

Han vil åbenbart være anonym.

Hvor er det ringe!

Hvor er det udemokratisk!

Hvor er det fejlt!

Jeg håber sandelig ikke, det er én af vore abonnenter, der har skrevet det?

Anonyme breve er en uting, og mennesket bag er en »lusku«.

kc

4-Maj Kollegiet på Frederiksberg

Med en gave fra Frihedsfonden er der på 4. Maj Kollegiet på Frederiksberg etableret et værelse med Dr. med. Jørgen Kielers navn. Jørgen Kieler var en af forgrundsfigurerne i modstandsorganisationen Holger Danske. Han blev såret under en sabotageaktion i Aabenraa i februar 1944. En dødsdom blev ændret til deportation til Tyskland og et ophold i kz-lejren Porta-Westphalica.

Efter krigen engagerede Jørgen Kieler sig stærkt i Frihedsfondens arbejde, og i årene 1975 til 1988 beklædte han formandsposten.

Ved navngivningshøjtideligheden var det Frihedsfondens lægekonsulent Paul Thygesen, der havde delt kz-lejroophold med Jørgen Kieler, som foretog afsløringen af navnepladen. Værelset indrettet som læsestue og rådslokale på kollegiet.

Esbjerg

4. Maj Kollegiet i Esbjerg får lov at forblive på Gammel Vardevej og vil blive moderniseret og udvidet.

Kommunen havde ønsket kollegiet nedrevet og genopført et andet sted, men planen udløste protester fra mange kredse, støttet af resolutioner bl.a. fra Frihedsfonden, Frihedskampens Veteraner og Kollegierådet.

Moderniseringsplanen blev derefter vedtaget af Esbjerg byråd med et flertal af borgerlige og SF-medlemmer, mens socialdemokraterne undlod af stemme.

Der er nu bestilt et skitseprojekt, hvorefter de hidtidige 59 værelser reduceres til 42, mens der indrettes 13 værelser i en nybygning. Byggeriet ventes færdigt i sommeren 1993.

Eig

Eigil H. Larsens Eftf.
v/P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11 **Flagfabrik** 1255 København K
(v/ Kongens Nytorv) Telf. 33 11 07 87

A·P·MØLLER

På de syv have -
under den syvtakkede
stjerne

Nyt fra Buchenwald

*Kan vi undgå at dele mindesmærke med vore bødler?
Vær med til at demonstrere derimod!*

Pierre Durand, præsidenten for den internationale Buchenwaldkomité, og hans kone, Jacqueline, fotograferet ved middagen, der afsluttede komiteens endagsmøde i Paris fredag den 29. november 1991. (Foto: Hans Andersen).

Der er ansat en ny direktør for Mindesmærket Buchenwald. Hans navn er Thomas Hofmann. Han er historiker og født 1952 i Vesttyskland.

Dr. Irmgard Seidel, der var direktør for Buchenwald i DDR's sidste par år, har nu i stedet en stilling som stedfortræder for direktøren og med særligt ansvar for udenlandske forbindelser. Fru Seidel, der nyder stor tillid i tidligere fangekredse, deltog i et møde i den internationale Buchenwaldkomité, som blev afholdt i Paris fredag den 29. november 1991. Her gav hun en grundig redegørelse for, hvad der er sket i Buchenwald, politikernes tanker omkring mindesmærkets fremtid, nedsættelsen af en rådgivende historikerkommission, grunden til at denne udelukkende består af folk fra det tidligere Vesttyskland, hvilke synspunkter kommissionen indtil dato var kommet frem til, og hvilke muligheder den internationale Buchenwaldkomité og de enkelte nationale fangeorganisationer har for at påvirke udviklin-

gen i den forønskede retning. Med hensyn til hendes chef, den nye direktør for Buchenwald, kunne hun forsikre, at han helt klart er antifascist og demokrat og af god vilje.

Protesterne virker

Fru Seidels redegørelse gav et godt grundlag for diskussionen. Det er på den ene side klart, at det internationale pres på de politiske myndigheder i Land Thüringen og på den rådgivende historikerkommission har haft en betydelig virkning. Men det er på den anden side også klart, at så længe der ikke er truffet nogen endelig beslutning fra de højeste politiske autoriteters side, kan der når som helst ske ting og sager, som kan vælte korthuset. Det er derfor nødvendigt at opretholde presset mod de politisk ansvarlige.

Dette synspunkt udmøntede sig i to henstillinger til de enkelte nationale fangeorganisationer.

For det første henstiller man, at hvert lands fangeorganisation ved et brev til den ansvarlige minister i

Land Thüringen (det er ministeren for videnskab og kunst, dr. Ulrich Fickel) anmoder om at deltage i den rådgivende historikerkommissions sidste møde, der skal finde sted i Weimar den 15. februar 1992. Denne henstilling har Buchenwaldklubben allerede efterkommet.

Buchenwald er et internationalt anliggende

Den anden henstilling går ud på at gøre årsdagen for Buchenwaldlejrens befrielse, den 11. april 1992, til en international demonstration i selve Buchenwald for derigennem at understrege over for de tyske politikere og den tyske offentlighed, at Buchenwald ikke bare er et nationalt tysk anliggende, men at det er et internationalt mindesmærke, som ingen tysk regering, altså ingen tysk forbundsregering og langt mindre en landsregering, kan tillade sig at tilsmudse eller forvanske.

Visse ændringer i konceptet for Buchenwald som museum og som mindesmærke kan nok være påkrævet. Den propaganda for staten DDR, som der

unægtelig har været et vist præg af i Buchenwald i DDR-tiden, ser vi gerne fjernet. Og det er, så vidt jeg har forstået, også den nye direktørs personlige holdning og indstilling. Men det er jo ikke ham, men politikerne, der træffer den endelige afgørelse. Og til deres holdning og indstilling må man nok nære frygt. De er ude for et betydeligt pres fra visse vælgeres side, herunder talrige gamle og nye nazister, der ønsker, at fangerne i Buchenwald fra 1945 til 1950, altså under den sovjetiske besættelse, i det mindste bliver sidestillet med os fanger fra tiden under Hitler. Det er derfor nødvendigt, at vi så kraftigt som muligt slår fast, at der i Buchenwald intet er sket efter 1945, der på nogen måde kan sidestilles med de nazistiske ugeringer.

Vi vil derfor gerne fra Buchenwaldklubbens bestyrelses side bringe henstillingen fra den internationale Buchenwaldkomité videre til vore medlemmer og opfordre jer til at rejse til Buchenwald lørdag den 11. april 1992 og dermed bidrage til at gøre manifestationen dér så magtfuld som

Fru Irmgard Seidel, stedfortræder for den nye direktør for Buchenwald, Thomas Hofmann. Ved hendes venstre side det russiske medlem af den internationale Buchenwaldkomité, Sergej Bogdanov.

(Foto: Hans Andersen).

muligt. Frankrig har på forhånd oplyst, at de regner med 5-600 deltagere, og også fra andre lande regnes med stor deltagelse.

Lad os danskere vise solidaritet med vore gamle fangekammerater og bidrage til denne store manifestation over for de tyske politikere og den tyske offentlighed.

Buchenwaldklubben vil arrangere buskørsel og to overnatninger, så rejsen kan blive billiggjort. Dette forudsætter naturligvis, at der melder sig deltagere nok. Vi vil kunne starte fredag morgen den 10. april og være tilbage i løbet af søndag den 12. Ring straks til Georg Andersen, 31-17 47 88, hvis du har mulighed for at deltage.

Lad os være med til at forhindre, at vi i fremtiden kommer til at dele mindesmærke med vore bødlere.

Hans Andersen
Formand for Buchenwaldklubben

PS: Fangekammerater fra andre foreninger, der kunne tænke sig at være med, skal være meget velkomne. Jeg tænker naturligvis her i første række på folk fra Ravensbrück, Sachsenhausen og andre lejre i det tidligere DDR, der står over for tilsvarende problemer som dem, vi har i Buchenwald. Lykkes det trods alt at nå til et acceptabelt resultat i Buchenwald, kan det ikke undgå at smitte af på de andre lejre. Derfor er dette en sag, der fortjener at alle slutter op.

Alle har brug for både drøm og virkelighed.

Herbert Pundik i TV.

Gunnar Zoega Olesen

Vi skal herved meddele, at medlem af Buchenwald-klubben, Gunnar Zoega Olesen, Fælledvej 12, 1.th., 4000 Roskilde, er afgået ved døden den 4. januar 1992.

Familien

Igen et velbesøgt andespil

Torsdag den 28. november 1991 mødte 155 forventningsfulde personer til Buchenwaldklubbens årlige, festlige flæske- og andespil, der blev afviklet i kantinen, Politistation 3, Bellahøj.

Købelysten var stor, såvel til spillet, som til lotteriet. Sidstnævnte blev solgt på rekordtid.

Efter 4. spil holdtes kaffe-pause, og herunder orienterede næstformanden i formandens fravær - han var til Buchenwaldmøde i Paris - om, hvad der indtil nu var sket, og hvad der i det kommende år ville være af arrangementer i klubben.

Sekretæren oplyste nærmere om, at der i samarbejde med 65-FERIE er påbegyndt arbejde med at tilrettelægge en 8-dages busrejse til Wien i juni 1992.

Endelig blev der i pausen udtrykket vindere i de solgte lotterier.

Efter pausen fortsattes spillet, til det var afsluttet kl. ca. 23.00.

Vi havde igen haft en hyggelig og rar aften i kammeratligt lag.

PS! Husk at forny abonnementet på PIGTRÅD/GESTAPOFANGEN, hvori alle vore arrangementer i god tid vil blive averteret, og har du bladet hos dig, vil du altid være orienteret om, hvad der sker.

Georg Andersen

Medlemsaften med damer

Onsdag den 11. marts 1992 kl. 18.00 i Parolesalen, politistation 1, Nyropsgade, afholder Buchenwaldklubben sin årlige medlemsaften med damer.

Vi samles om et beskedent måltid, bestående af: Skip-

perlavskovs med rødbeder, purløg, nøddebrød og smør. Derefter kaffe og småkager.

Kuvertprisen er 70,00 pr. person.

Vin, øl og vand kan købes til moderate priser.

Tilmelding er nødvendig, og den sker ved, at du inden 29. februar 1992 på girokonto 6 17 60 03, Buchenwaldklubben, kasserer Ernst Steen, Vendersgade 6-4, sal, 1363 København K foretager indbetaling for de deltagende personer.

Reserver allerede nu dagen og mød op sammen med din partner til en hyggelig aften i kammeratligt lag. Selv hvis du er alene, vil vi love, at du ikke kommer til at kede dig.

BESTYRELSEN

Buchenwald 8-dages busrejse til Wien

I samarbejde med 65-FERIE har vi arrangeret følgende busrejse til Wien.

Periode: 9/6 - 16/6 1992.

Antal deltagere: Max. 50 personer (1 bus).

Rejsens program:

1. dag: Afrejse fra København, Sdr. Boulevard ved Enghave Station kl. 6.45 - mulighed for opsamling i Køge og Nykøbing F. Færge fra Gedser til Rostock kl. 9.00. Overfartstid ca. 2 timer. Spisning undervejs. Videre sydpå. Et kort ophold i nærheden af Potsdam. Aftensmad og overnatning i Zeulenrode i Thüringen.

2. dag: Der køres atter ind i det tidligere Vesttyskland. Frokost serveres i restaurant undervejs. Ankomst til Wien først på aftenen. Aftensmad i restaurant, og indkvartering i glimrende hotel lige ved Stefansdomkirken.

3. dag: Morgenmad på hotellet. Fodtur i bykernen med rejselederen. Frokost i restauranten, der ligger i toppen af Donautårnet. Pragtfuld udsigt over byen. Eftermiddagen fri. Aftensmad i god restaurant lige ved hotellet.

4. dag: Efter morgenmad køres tur i Wienerwald. Vi ser

Mayerling og kører gennem den smukke Heletal til Gumboldskirchen, hvor der spises typisk østrigsk frokost incl. vin. Tidligt tilbage til byen. Aftentur til Grinzing, hvor der serveres mad og vin og opleves den rigtige »Schrammelmusik«. Det skal nok blive festligt.

5. dag: Vi besøger om formiddagen slottet »Schönbrunn. Entre inkl. Retur med bussen til centrum. Resten af dagen til fri disposition. Frokost denne dag er ikke incl. Aftensmad i restaurant i byen. Mulighed for at komme til koncert. Strausstoner. Entrebillet ca. 125,00 kr.

6. dag: Opholdet i Wien er slut. Hjemrejsen begynder. Vi følger Donauflodens løb og holder formiddagspause ved det fantastiske kloster i Melk. Entre incl. Lækker frokost venter i Donaubyen Linz. Midt på eftermiddagen passerer Passau, hvor floderne Donau og Inn mødes. Middag og overnatning i Regensburg.

7. dag: Hjemrejsen fortsætter. Formiddagspause i Nürnberg, hvor der spises frokost i Ratsstube, der ligger lige ved den berømte Marktplatz. Vi kører videre gennem Thüringen og overnatter i nærheden af Gera.

8. dag: Vi kører til Berlin. Lille byrundtur og tid på egen hånd i kvarteret omkring Kurfürstendamm. Frokost på egen hånd. Sidst på eftermiddagen med færgen fra Rostock til Gedser. Der spises aftensmad under overfarten.

Hjemkomst til København kl. ca. 21.00.

Pris pr. person ved indkvartering i dobbeltværelse med brusebad og toilet på hele turen: 3.990,00 kr.

Tillæg for eneværelse: 750,00 kr.

Vognmand: Skørringe Turistfar - chauffør Niels Jørgensen.

Guide: ?

Tilmelding, der begynder ca. 20. februar og slutter, når bussen er fuld, sker som sædvanlig ved henvendelse til Georg Andersen, Kongshaven 42 A, 2500 Valby, tlf. 31-17 47 88.

BESTYRELSEN/GA

Mindeord

Johan Kanding

Formanden for Omegnsafdelingen, Johan Kanding, afgik pludselig ved døden den 14. januar i år. Han nåede lige at fylde 71 år.

Johan blev formand for Omegnsafdelingen for 8 år siden. Han udfyldte denne plads til afdelingens store tilfredshed, både i det daglige arbejde og ikke mindst ved festlige lejligheder. Johan engagerede sig i de enkelte medlemmers problemer, og var altid klar til at rykke ud, når der blev kaldt.

I Omegnsafdelingen vil han ikke alene blive husket som vor formand, men også som en loyal kammerat. Det bedste bevis herpå fik vi ved hans bisættelse på Bispebjerg Kirkegård, hvor det store Kapel var fyldt til bristepunktet.

Vore tanker går til hans efterladte.

Omegnsafdelingens bestyrelse

Tak for venlig deltagelse ved min mand Johan Kanding's bisættelse.

Edith Kanding

Tage Lier Hansen

Tage Lier Hansen, Hammerum, blev 70 år.

Han stammede fra Feldborg og fik præliminæreksamen i Silkeborg og HH Fra Handelshøjskolen i Århus, inden han blev ansat ved Her-

ning kommune. Senere skulle han ind til politiet, men han blev i 1944 taget af tyskerne og kom i KZ-lejren Buchenwald, hvor han pådrog sig en sygdom, som han aldrig senere overvandt.

Han var en årrække kæmper i Hammerum og senere ekspeditionssekretær i Herning, men måtte på et tidspunkt opgive at arbejde på grund af sygdommen, der i perioder tvang ham til at benytte kørestol.

Tage Lier Hansen var en kendt og agtet lokalhistoriker, og han udgav en lang række bøger om emnet. Bedst kendt er titlerne »Gjelleruplunde« og »Karupfladen«.

Johannes Kleberg

Johannes Kleberg, der afvik ved døden den 26. december (98 år), som i sine aktive arbejdsår var døvelærer på statens kostskole i Fredericia, var et nobelt og fintfølede menneske, som ikke kunne skjule sin åbenlyse foragt for den tyske besættelsesmagt.

Den 12. november 1943 faldt hans øjne på følgende artikel i Fredericia Dagblad:

»En syngende græshoppe i Grejsdalen

En ung amatør-naturforsker frk. Meta Petersen, har ifølge »Aftenbl.« gjort et sensationelt zoologisk fund i Grejsdalen ved Vejle, idet hun har konstateret tilstedeværelsen af den syngende græshoppe, der ellers kun findes i Middelhavslændene. Magister Hans Hvass udtaler, at han selv hørte den syngende græshoppe i sommer på en rejse til Jelling. Den sang så højt, at han kunne høre den fra toget. Man fik nogle eksemplarer af græshoppen ind på Zoologisk Museum, hvor de sang så kraftigt, at de kunne høres over hele bygningen.«

Johs. Kleberg greb omgående pennen. Og den 15. november 1943 stod følgende at læse i Fredericia Dagblad:

»Også syngende græshopper i Fredericia.

I anledning af en artikel i fredags her i bladet om »syn-

gende græshopper« gør overlærer Kleberg, Døvstummeskolen, opmærksom på, at disse i de sidste år heller ikke har været ukendt her på egnen. Navnlige i de tidlige morgentimer kan sangen ligefrem være generende.«

Kleberg boede ved den strækning, der førte fra kaseren i byen og ud til øvelsespladsen på Fælleden og hørte derfor daglig de syngende, tyske soldater.

Tyskerne reagerede ikke, før et par danskere havde gjort opmærksom på den skjulte fornærmelse af værnemagten. Den 2. december 1943 stillede to gestapofolk på hans adresse for at anholde ham. Kleberg blev tiltalt for foragt for den tyske værnemagt og for kommunistisk virksomhed, og for dette blev han sammen med 59 andre danskere den 21. december 1943 sendt til koncentrationslejren »Sachsenhausen«, hvor han forblev, til De hvide Busser i april 1945 hjemførte danskerne via Neuengamme.

Det blev altså til ca. 16 måneder for denne lille artikel. Kleberg fik fangenummer 74.342.

Jejse, Fredericia

Eilif Krogager

Den nyligt afdøde Tjærborg-præst Eilif Krogager, kunne andet end at sende danskerne på ferie. Under Anden Verdenskrig var han en meget aktiv modstandsmand, der blandt andet stod bag flere bombsprængninger og gjorde livet surt for den tyske besættelsesmagt.

Modstandskampen i det jyske endte sidst i 1944, da Krogager måtte flygte fra Gestapo. Under flugten mødte han sit livs kærlighed, Gorma Haraldsted.

Det afslører den tidligere modstandsmand og overlæge Jørgen Røjel i dagbladet Politiken, hvor han i et mindeord løfter sløret for den nyligt afdøde Eilif Krogagers hemmelige fortid som sabotør.

Jørgen Røjel skriver i sine mindeord om præsten og rejsebureau-ejeren, at »det først nu efter Krogagers død kan afsløres, at han som medlem af den berømte Tjærborg-Bramminge sabotagegruppe

hørte til en af de første og dristigste jernbane-sabotører.«

Sabotagegruppen gennemførte en lang række jernbane-sabotager, inklusive sprængninger af vandtårne og blokposter, og gruppen påtog sig også specialopgaver i Sydvestjylland.

Modstandskampens pris var høj - ialt mistede fem sabotører i gruppen livet. Tre af gruppens medlemmer blev henrettet 10. marts 1945, mens én blev skudt under ildkamp med Gestapo og en anden dræbt af et vådeskud.

Måtte gå under jorden

»Krogager levede i 1943-44 sin daglige tilværelse i den farlige kombination af legalitet og illegalitet. Om dagen var han præst i Sneum-Tjærborg, og om natten var han sabotør.

Selv om han var forsigtig, blev det stadig vanskeligere for ham at spille denne dobbeltrolle. Og efter mordet på Kaj Munk måtte han være forberedt på Gestapos besøg i præstegården.

Han havde en aftale med sin husbestyrerinde om, at han, når han havde været ude, altid først ringede hjem. Hvis Gestapo var i præstegården, skulle hun, når hun hørte hans stemme, sige: »Sognepræsten er ikke til stede«, skriver Jørgen Røjel i sine mindeord.

Advarselssystemet virkede. En dag sagde husbestyrerinden kodeordet, og Eilif Krogager gik umiddelbart efter under jorden.

»Han opsøgte stationsforstander Nielsen i Tjærborg, og udstyret med fru Niensens briller og forklædt som DSB-mand blev han sendt af sted med nattoget til Fredericia og videre til København.«

Kærlighed ved første blik

Her opsøgte Eilif Krogager Arne Sejrs organisation, Studenternes Efterretningstjeneste, som han tidligere havde haft kontakt med.

Her traf han sit livs kærlighed, skuespillerinden Gorma Haraldsted, der længe havde arbejdet på Dragør-ruten, først med jødetransporter og senere med transport af våben og sabotageudstyr.

»Mødet mellem Eilig Krogager og Gorma Haraldsted blev til kærlighed ved første blik, og 26. februar 1944 blev de gift. Godt en uge senere fortsatte Krogager, skarpt forfulgt af Gestapo, sin flugt til Sverige, hvor han gik ind i Den Danske Brigade som feltpræst.«

»Han sluttede krigen med at deltage i brigadens kamp mod hippofolk 7. maj 1945, hvor tre brigadesoldater blev dræbt.«

Jørgen Røjel skriver i sine mindeord, at »Eilif Krogager var en meget dygtig mand, men også barsk virksomhedsleder. Men bag facaden som den succesrige forretningsmand gemte der sig et af de mest beskedne mennesker i landet.«

Erik Vaage Jensen

Vor højt respekterede kasserer i afdelingen er ikke mere. Erik Vaage Jensen, Livøvænget 41, Mundelstrup, døde den 28. december 1991 i en alder af 69 år.

I sin tidlige ungdom var han aktiv i frihedskampen i Aalborg, og blev også arresteret af Gestapo, med tilhørende tortur og herfra til Frøslev, hvor han blev udtaget til den såkaldte »Himmelekspres«.

Selv om KZ-syndromet også for Eriks vedkommende gjorde hans sidste år tunge, var han et varmt og godt menneske, der var i besiddelse af sine meningers mod og med et dejligt lune og en hurtig replik i baghånden.

At han havde et godt forhold til sine naboer, som gennem den sidste svære tid hjalp ham meget, og som selv om disse var meget yngre, var dette venskab også med til at gøre denne tid om ikke livsberkræftende, så dog en god tid.

At Erik havde mange venner og bekendte kunne også ses ved bisættelsen den 3. januar 1992, hvor der måtte skaffes ekstra stole, for at ingen i højtideligheden skulle stå op.

Vi tog afsked med et varmt og helt igennem reelt menneske.

Ære være hans minde.

W.T./kc

Kurt Leo Madsen

Kurt Leo Madsen er ikke mere.

Vor formand gennem to år er død den 12. december og bisat den 17. december.

Kurt Leo Madsen, som vi kendte ham, var et meget aktivt menneske, både i sin fritid og som foregangsmanden i foreningslivet.

I sin fritid arbejdede han meget i sit hus og i sin have - haven var nærmest perfekt - han fiskede sammen med en ven, ja, han var altid aktiv, og hans humør, som vi kendte ham i foreningen, var i top, selv den sidste onsdag ved vor sammenkomst, dagen før han døde, var han i rimeligt godt humør.

Selv i den meget svære tid, hvor han var mærket af sin dødelige sygdom, tog han energisk del i foreningens daglige virke, og selv om formandsposten under afviklingen af landsmødet her i Odense i 1991 var en ekstra belastning, tog han også den på sig.

Vi vil ære hans minde og lade vore tanker fremover gå til hans kone Lene og de to døtre.

En energisk perfektionist er gået bort!

kc

Lars Zachariassen

Forlægger Henning Jensen, Dansk Historisk Håndbogsforlag, har skrevet mindeord om antikvar Lars Zachariassen, der er død, 47 år:

Som søn af den kendte modstandsmand, boghandler og løjtnant Poul Zachariassen i Lyngby, udlærtes Lars Z. i faderens boglade, og fattede i en ung alder interesse for modstandskampens historie, specielt den illegale presse.

Efter Gads overtagelse af bogladen, bestyrede han denne i en årrække. Allerede da var han i det små begyndt som forlægger med »Forlaget Zac« - siden bl.a. i kompagniskab med den kendte antikvarboghandler Rikard Levin - og efter dennes død fortsatte Zac sin forlagsvirksomhed fra forretningslokaler nær Kongens Nytorv.

Sideløbende med forlagsvirksomheden drev han en omfattende forretning i ind- og udland med ordener, blankvåben, effekter fra Det tredje Rige og fra modstandskampen. Det er næppe forkert at sige, at han internationalt var anerkendt som en virkelig ekspert på disse områder, hvor han besad en fantastisk viden, som han gerne gav fra sig.

Kunder og venner, mu-

seumsfolk og bibliotekarer, som man ofte mødte på hans forlag, rådgav han gratis, mens telefonerne kimedede omkring ham i den helt specielle atmosfære, der var krydret med lugt af tryksværte - blandet med oliedriften fra de mange blankvåben og mølkuglerne fra de udstillede uniformer.

Han døde af en hjerneblødning under et ferieophold i Hamborg.

Runde dage

Ved Minna Dahl,

Præstegårdsvænget 16,
5210 Odense NV.

Tove Broberg, Boesensgade 9, 5800 Nyborg, 60 år den 15. februar.

Gerda Yttesen, Bagerstræde 9, 3390 Hundested, 60 år den 23. februar.

Gurli Nielsen, Lundebjerggårdsvej 146, 2770 Skovlunde, 70 år den 27. februar.

Aksel Pedersen, 85 Hansford RD, Coombsbak 4216, Goldcoast Queensland, Australia, 75 år den 3. marts.

C.J. Schultz, Hellasvej 20, 2300 København S, 75 år den 3. marts.

Edith Hansen, Charlotteager 301, 2640 Hedehusene, 70 år den 4. marts.

Thomas Chr. Pedersen, Louisevej 42,2., 8220 Brabrand, 80 år den 4. marts.

Poul Verner Steensen, Vemmetoftevej 5, 2665 Vallensbæk St. (Neuengamme, Buchenwald), 70 år den 4. marts.

Tove Larsen, Indre Ringvej 199,2., 7000 Fredericia, 80 år den 5. marts.

Edith Myllegård, Åbrobakken 9, 2730 Herlev, 70 år den 6. marts.

Anna Sørensen, Helgolandsgade 29, 9000 Aalborg, 85 år den 6. marts.

Benni Flandig, Rypevænget 15, 2600 Glostrup, 75 år den 6. marts.

Ludvig Hansen, Mikkel Vibesgade 2, st., 1417 København K (Stutthof), 85 år den 7. marts.

Poul Anker Jakobsen, Vårsvej 7, 9800 Hjørring, 70 år den 10. marts.

H.P. Dalgård, Kirkebakken 1, Sdr. Vinge, 8860 Ulstrup, 70 år den 10. marts.

Thorvald Nielsen, Egerisvej 43, 7800 Skive, 85 år den 11. marts.

Peder Hansen, 11 Orchard Way, Huntby Glas GL 19 3 HP England, 75 år den 13. marts.

Ernst Tangdal, Pilevang 14, 2980 Kokkedal, 70 år den 14. marts.

Hans Andersen, Jomfrustien 11, 6100 Haderslev, 80 år den 16. marts.

Frans Henschel, Lindevej 20, Søvang, 2791 Dragør, 75 år den 18. marts.

Leif Refdahl, Daruplund 51,3., 2660 Brøndby St., 70 år den 19. marts.

Svend Peter Kempff, Kystvej 32, 6200 Aabenraa, 75 år den 19. marts.

Børge Mortensen, Birkebakken 6,1., 2500 København Valby, (Frøslev) 75 år den 20. marts.

Bertil Nielsen, Charlottenhøj 106, 9000 Aalborg, 75 år den 20. marts.

Kjeld Karise, Islandhøjparken 11,2., 2990 Nivå, 75 år den 20. marts.

Frederik Chr. Koch, Rubinsteinsvej 46,3., 2450 København Sv, 75 år den 21. marts.

Villy Jensen, Troldhøjen 5, 2730 Herlev, 70 år den 22. marts.

Svend Å. Lyngholm Andersen, Ernst Kapersvej 12,1., 2450 København Sv, 70 år den 22. marts.

Henry Jensen, Strynøgade 14, Odense, 65 år den 23. marts.

Erik van der Lieth, Parmagade 50,4., 2300 København S (Neuengamme 68.394), 80 år den 23. marts.

Hans Arne Nielsen, Baldersvænge 11, Thurø, 5700 Svendborg, 70 år den 23. marts.

Johs. Nybo Frederiksen, Abildgårdsvej 28,2., 2830 Virum, 75 år den 23. marts.

Kaj Madsen, Ærenprisvej 10, 5000 Odense, 75 år den 24. marts.

Kathrine Maass, Ahornvej 4, 6000 Kolding, 75 år den 24. marts.

Svend Rasmussen, Poppelvænget 8, st., 2800 Lyngby (Sachsenhausen 75.161), 75 år den 25. marts.

Poul Mangaard, Frederiksgade 66 B, 8700 Horsens (Buchenwald) 70 år den 25. marts.

Vagn Guldbæk Guldager, Nørrebjergvej 2, Smidie, 9574 Bælum, 70 år den 25. marts.

Børge Hومان, Åge Bergsvej 19, 8240 Risskov, 90 år den 26. marts. (medlem af Frihedsrådet).

Gerda Christensen, Birkeallé 1, 6000 Kolding, 65 år den 26. marts.

Torpen Hintz, Bjørnstrupvej 102, 9830 Tårs, 70 år den 27. marts.

Svend Magnussen, Vegavej 18, 8270 Højbjerg, 75 år den 27. marts.

Leif Hansen, Thulevej 18, 9210 Aalborg SØ, 65 år den 28. marts.

Marie Holgersen, Vestre Ringgade 192,2., 8210 Århus V, 85 år den 29. marts.

David Otto Slagelse, Akademivej 39, 2800 Lyngby (Hannover-Stöcken 54.592) 70 år den 30. marts.

Mogens Henrik Nielsen, Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde, (Neuengamme 67.055) 65 år den 31. marts.

Kaj Kirkegård Rasmussen, Elmevej 15, Kliplev, 6200 Aabenraa (Buchenwald) 75 år den 1. april.

H. Engelbert Hansen, Helleboparken 21, ??? 70 år den 1. april.

Hans Rasmussen, Wandahls haven 31, 5700 Svendborg, 75 år den 2. april.

Anna Olesen, J.H. Wesselsvej 21, 8800 Viborg, 75 år den 2. april.

Kaj Farnov, Rørørsvej 49, 4760 Vordingborg, 75 år den 2. april.

Holger Johansen, Bernadottegården 68, 9560 Hadsund, (Buchenwald) 70 år den 3. april.

Ragnar Krag, Nyvej 11, 8900 Randers, 65 år den 3. april.

Ernst H. Christensen, Emdrup Banke 54, 2100 København Ø, 75 år den 3. april.

Kurt Ridung, Cony Resd. »El Corto« BL 4 3B Avda de Mijas-Mijas Costa (Malaga) Spanien (Sachsenhausen 75.116) 70 år den 4. april.

Axel Mosebo Rasmussen, Bergthorasgade 6,3., 2300 København S, 80 år den 4. april.

Søren Korup, Thyrasvej 47, 7400 Herning (Hannover-Stöcken 54.581) 70 år den 5. april.

Niels Aage Sørensen, Lykkegårdsvej 38 A, 9210 Aalborg SØ, 75 år den 5. april.

John Wilken, Bernadottegården, 9560 Hadsund, 85 år den 7. april.

Dorthe Madsen, Bernadottegården 83, 9560 Hadsund, 70 år den 7. april.

Kaj Strand, Jupitervej 2, 4040 Jyllinge, 75 år den 8. april.

Cenius Nielsen, Ulrich Birchs Alle 12,1., 2300 København S, 70 år den 9. april.

Ellinor Olsen, Sophie Breumsvænge 4, 5000 Odense C (Frøslev), 75 år den 9. april.

Hans Holger Cederquist, Teglværksgade 5,2., 2100 København Ø, 80 år den 10. april.

Ove Juul Nielsen, Buddinge Hovedgade 250, 2880 Bagsværd, 70 år den 11. april.

Reidar Hansen, Byagervej 158,1., 8330 Beder, (Buchenwald), 75 år den 12. april.

Ejnar Olsson, Rasmus Hanssensvej 15, 4520 Svinninge, 70 år den 13. april.

Ester Hansen, Svendsgade 7, 9000 Aalborg, 65 år den 13. april.

Elna Fuglsang, Samsøgade 39, 9000 Aalborg, 70 år den 13. april.

K. E. Bunken, Dronninggårds Alle 5, 2800 Holte, 80 år den 13. april.

Wolf (Willy) Knoll, Vigerslevstræde 6, 2500 København Valby, 70 år den 14. april. Åbent hus på dagen i salen Arnold Nielsens Boulevard 26, Hvidovre, kl. 17.

Tonny Anton Hansen, Plejehjemmet, Kirsebærbacken 2, 3400 Hillerød (Dachau 141.599) 75 år den 15. april.

Verner Kring, Victoriagade 30,1., 1655 København V, 80 år den 15. april.

Forsinkede fødselsdagshilser (for sent indsendt):

Erik H. N. Nielsen, Lundtoftegade 92,1., 2200 København N, 80 år den 9. januar.

Tillie Thorius, Kastrupkrogen 15, 2770 Kastrup, 80 år den 17. januar.

Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense C, 80 år den 18. januar. Formand for Buchenwaldklubbens Odense afd.

Peter Steen Blicher, Teglmærken 6, 8800 Viborg, 70 år den 22. januar.

Irma Arentoft, Fuglsangs Alle 97, 8210 Århus V, 70 år den 24. januar.

Henning Barfred, Bredholtsvej 54, 2650 Hvidovre, 70 år den 31. januar.

FN-Museet i Frøslevlejren er nu en realitet!

Det første FN-Museum af sin art i verden er nu en realitet.

Det åbnes lørdag den 2. maj 1992 i Barak 46 i Frøslevlejren.

FN-Museet De Blå Baretter, som blev dannet af en række FN-veteraner, har af Den selvejende institution Frøslevlejren, lejet Barak 46 i Frøslevlejren, foreløbig for en periode af 6 år.

Det var i samme barak, at der i sommeren 1991 var en FN-udstilling, som blev en stor succes, idet udstillingen blev besøgt af ca. 23.000 gæster fra 14 forskellige lande.

Vi er meget glade for, at Den selvejende institution Frøslevlejren har stillet Barak 46 til rådighed for museet, siger formanden for FN-Museet, Leo Pedersen, Galten.

Man er allerede i gang med det forberedende arbejde vedrørende indretning af museet.

Og til opsyn med barakken og til overvågning af de udstillede effekter samt til rundvisning af museets gæster, efterlyses tidligere FN-soldater, som kunne tænke sig at agere »kustode« i sæsonen 1992.

Driften af museet vil årligt beløbe sig til ca. 100.000 kr., og vi håber, at mange af de over 35.000 danske mænd og kvinder, der i årenes løb har deltaget i FN's fredsbevarende aktioner verden over, nu vil støtte museet rent økonomisk, fortsætter Leo Pedersen.

Dette kan man gøre ved at tegne sig som støttemedlem, det koster 100 kr. årligt. Institutioner, firmaer, foreninger, forretninger m.v. kan tegne sig som støttemedlem for 500 kr. pr. år. Beløbet kan indbetales på giro 6 48 92 06.

Endelig appellerer vi til, at alt tidligere FN-personel vil skænke eller udlåne effekter, fotos, dias m.v. til museet.

*Leo Pedersen
Nørrevænget 14
8464 Galten
Tlf. 86-94 33 33*

Fransk modstandsmand i Angleterres reception

Af Edvard Andersen

Mens Nazi-officererne gik ind og ud, gav han rapporter til England og til den danske modstandsbevægelse

Ikke ret mange herhjemme er i dag klar over, at der på det tysk-besatte Hotel d'Angleterre sad en receptionsmænd, som holdt de allierede underrettet om mangt og meget af, hvad der hændte i det hagekors-behængte hovedkvarter. Manden i receptionen, som holdt skarpt øje med både nazi-officererne og deres håndlangere, var franskmænd Jacques Poulenard.

Som journalist på Politiken havde jeg efter krigen lejlighed til at møde ham et par gange, sidst i august 1965. Han var da direktør for et af 'Paris' kendte hoteller »Plaza Athénée«, og han var sammen med sin kone og to døtre taget til København for igen at mødes med sin bedste danske kontakt fra den dødsfarlige Angleterre-periode.

Med hagekorsflaget bla-

frende over hotellet, og med tyskerne og deres håndlangere sværmende om sig, gav han regelmæssige rapporter dels til den engelske efterretnings-tjeneste og dels til den danske modstandsbevægelse. Hans indsats under krigen er af de allierede blevet betegnet som værende »af uvurderlig nytte«. Han blev højt dekoreret både i England og i Frankrig. Fra Danmark fik han i 1951 overrakt den danske friheds-medalje, og sagde:

- Selv kunne jeg under krigen ikke afgøre, hvilke af mine rapporter, der var til nytte, og hvilke, der ikke var det. Men i angst og bæven - ofte fulgt af et utroligt held - arbejdede jeg systematisk. Min storartede og modige danske kontakt var fru Ella Gylling, og vi mødtes tilfældige steder i København, ofte på datidens »Restaurant Giraffen«.

Jacques Poulenard kom til Angleterre i 1938. Han var på hotellet, da Hitler rykkede ind i Frankrig i 1939, og han var på Hotel d'Angleterre, da general Kaupisch og hans stab den 9. april 1940 tog hotellet i besiddelse. Siden fulgte tyskernes arrestationer af engelske og franske statsborgere i Danmark, og samme skæbne overgik Poulenard. Han interneredes i begyndelsen et sted i Nordjylland, men det ellers meget behagelige ophold her blev meget kortvarigt. Et par uger efter ankomsten førtes han til en fangelejr i Sydtykland. Det var ikke nogen kz-lejr, men alligevel et brutalt sted. På kort tid gik den ellers slanke franskmænd over 20 kg ned i vægt.

Jacques Poulenard: - Heldigvis protesterede den danske konge mod, at tyskerne på den måde førte Danmarks gæster uden for landets grænser, og skæbnen ville nu, at Hitler i et anfald af godt humør over marskal Petains våbenstilstands-aftale gik med til, at jeg og nogle andre kunne blive interneret på dansk grund.

Jeg genså på den måde København i oktober-november 1940, og det bekom mig særdeles vel.

Shellhuset imponeret

Med is i maven fik jeg nu den idé, at jeg med mine gode sprogkundskaber og min hoteluddannelse måske kunne overtale tyskerne til, at jeg genoptog arbejdet på Angleterre. Det skulle i første omgang gå via Shellhuset, og jeg fik med lidt besvær adgang til det berygtede sted. Jeg fortalte om min uddannelse, og fremhævede navnlig min gode læretid på et hotel i München. Samtidig strakte jeg armen ud og brølede: Heil Hitler! En uge efter fik jeg arbejdstilladelsen. Jeg havde heldet med mig, og ad mange omveje fik jeg kontakt med danske modstandskredse. Dermed var spillet i gang.

På hotellet vandrede de tyske officerer ind og ud, og hver gang »Quisling-forbindelser« tog ophold på Angleterre, noteredes deres navne i gæstebogen. *Ordnung muss sein*, og også jeg noterede. Desuden havde jeg lejlighed til at se alle passene. Iøvrigt røbede tyskerne ofte gennem deres adfærd, når vigtige aktioner forestod, og så godt jeg kunne, søgte jeg at følge med i tingene.

Min vigtigste kontakt var, som sagt, cand.psych. fru Ella Gylling. Når vi mødtes, havde jeg franske sprogbøger med, sådan at vi i påkommende tilfælde kunne give det udseende af, at der var tale om sprogundervisning. Mine depecher holdt jeg som regel gemt i min ene sko, men efter at jeg havde oplevet en af tyskernes sporvogns-razziaer, skjulte jeg i stedet småsedlerne i en lille plastic-tube. Den kunne jeg gå med i munden.

Seks måneder før krigens afslutning blev min dristige danske kontakt, Ella Gylling, arresteret. Men hun tav - og reddede utvivlsomt derved mit liv.

**Næste blad
udkommer
den 1. april**

Så kan vi nå at få stof
med om 9. april.
Vi skal derfor have stof til
næste blad senest den 1. marts.

☆ ☆ ☆ ☆

Det ville se dumt ud at
bringe stof om den 9. april
i bladet for 15. april.

Hotelmænd Jacques Poulenard
fotograferet efter krigen.

V-tegnet banede vej for sejren

Det er meget tydeligt, at man fra mange sider søger at klarlægge, hvad der skete i Europa i de år, vi ofte kalder Hitlerårene.

Det fremgår blandt andet af de mange museer, der i årene efter 1945 er oprettet Europa over. Det største af dem er nok Victory Memorial Museum ved Motorvej E 25/E 411 Fra Luxembourg mod Bruxelles - kun få km fra grænsen mellem Luxembourg og Belgien. Her er der tale om 5.000 kvadratmeter udstillingshaller, der er fyldt med køretøjer fra kampvogne til cykler og fra flyvemaskiner til amfibiefartøjer.

Da vi i 1985 oplevede 40-året for befrielsen, udkom en hel stribe af bøger, der manifesterede hver egns eller bys indsats i frihedskampen, og stadig udkommer der bøger, der klargør en begivenhed, en persons eller en bevægelses indsats.

Symbolernes kamp

I kampen for at vinde den enkelte civile spillede propagandaen en kolossal rolle: Hitlers hagekors og hilsenen med den fremstrakte hånd og Sovjets segl og hammer på den røde dug og hilsenen med den fremstrakte hånd og den knyttede næve.

Her var der tale om letforståelige symboler. Her var noget brugbart for de marcherende millioner, og i starten havde Hitler en så stor succes, at rigtig mange var af den opfattelse, at han var lige ved at vinde krigen, og det var han måske også.

Lad os se lidt nærmere på situationen omkring fyrrerne, altså for nu 50 år siden: Hitler havde taget Østrig og Sudeterland, 1.

september 1939 overfaldt han Polen, men 3. september erklærede England og Frankrig Tyskland krig. Den 10. maj 1940 angreb Tyskland Frankrig, Belgien og Holland. I tiden 27. maj til 3. juli evakuerede englænderne Dunkerque. 22. juni 1940 stod luftslaget om Storbritannien. 1. december 1941 angreb Japan, der jo var Hitlers allierede, Pearl Harbour, der var den store flådebase for USA.

I Rusland marcherede millionerne under det røde banner med segl og

serne. Da kom det som en gave, at de britiske aviser i juni 1941 gjorde ordet »victory« (sejr) til et løsens ord. Der lå i ordet dette: Vi vil vinde.

Tyskerne forsøgte at overtage V-tegnet og den fremstrakte hånd, hvor to fingre viste V. De tolkede det som Viktoria, altså navnet på sejrsgudinden, men forsøget mislykkedes, medens alle englændernes allierede brugte V-tegnet med held.

Churchill gjorde V-tegnet populært

Det var dog Churchill, der satte fart i udviklingen, og det var nok meget, fordi han hittede på at bruge V-tegnet ved med hjælp af pegefingern og langfingern at danne V-tegnet. Dertil kom, at B.B.C. tog morsealfabetets V: ...- som kendingssignal.

Man lagde også i propagandaen vægt på den kendsgerning, der lå i den symbolik, der ligger i, at Beethovens femte Symfoni (V 5), Skæbnesyfonien, begynder med samme rytme som morsealfabetets V. Man sagde: Skæbner banker på Hitlers dør.

De mange tyske sejre var ved at tage modet fra mange, også i det jævne folks rækker, og i den situation blev V-tegnet en virkelig hjælp.

Da verdenskrigens afslutning nærmede sig, praktiserede de Allierede at tale om V-dagen (V-

day), altså sejrens dag. Til sidst skelnede man mellem to store dage: VE-day og VJ-day, hvor førstnævnte betød Victory in Europa og det andet Victory over Japan.

VI og V2 - tyske svar

Tyskerne kviede sig jo længe ved at erklære slaget for tabt. Konstruktioenen og anvendelsen af V-våbnene er et udtryk herfor. Her betyder V »Vergeltungswaffe«, altså »Gengældelsesvåben«.

Sammenligner man det omtalte tyske logo med det engelske, falder det en i øjnene, at mens hagekorsfolkenes er sat i skammekrogen i dag, har V-tegnet en hædersplads.

Guldbryllup i Slagelse

Provst Poul Riis, Hostrupsgade 9, Slagelse, og hustru har guldbryllup fredag den 28. februar. Som bekendt var han kz-fange i Dachau. Han har været medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpesfond lige fra fondens start i 1945.

Ægteparret er bortrejst på selve guldbryllupsdagen.

Naboskab

De traditionelle Kieler Universitætstage handler i år om det dansk/slesvig-holstenske naboskab.

Universitetet i Kiel havde i samarbejde med Københavns Universitet planlagt dagene fra den 27. til den 30. januar, hvor professorer fra begge universiteter holdt foredrag om forbindelserne mellem Slesvig-Holsten og Danmark fra det 18. århundrede og til i dag.

Tyskland

Politiet arresterede i sidste weekend ny-nazisterne, som for nyligt angreb et herberg for udlændinge i Traunkirchen i det sydlige Østrig.

Artiklen om udekommandoen fik mig til at genopleve det hele

Det er hvad der kom ud af, at der blev rørt ved noget. Jeg havde ikke glemt det hele, det var vel bare fortrængt og kom så op til overfladen, efter at jeg havde læst omhandlede artikel, og som så trængte på for at komme ud. Og derfor vedlagte.

Sådan skriver Freddy Haxvig, Hundested, som indledning til en reaktion på læsning af artiklen om slavearbejdet i Grosszössen-lejren, som udekommando til Buchenwald-lejren.

Efter at jeg havde modtaget december nummeret af vort blad, læste jeg om aftenen Jens Jørgensens artikel om slavearbejde i Grosszössen, og senere var det mig umuligt at falde i søvn. Det kværnede i mit hoved, og jeg så det hele for mig, ting, som ellers var - troede jeg - glemt.

Jeg mindedes: LUSENE - der var ikke hundrede - der var tusinder - der var millioner. Jeg havde en underkøje med min madskål stående ved hovedgærdet, og kommet til køjs kunne jeg høre en strøm af lus falde fra Hans Viggos overkøje ned i madskålen. Jeg husker en fangekammerat, som på grund af lusene havde svært ved at sove, en nat var faldet i søvn på grund af udmattelse. Da vi vågnede om morgenen, var hans hoved faktisk dobbelt så stort. Luse- ne kravlede på mig, men bed mig ikke.

Jeg mindedes: SULTEN - ja, vi var sultne, men skulle passe meget på. En russisk fange fik øje på en roe inde på en mark. - Han døde. Jeg reddede mig en sukkerroe. Den blev ristet i ovnens gløder. Vi nød den.

Vægten faldt fra 80 til 45 kg

Min vægt havde været noget dalende - fra ca. 80 til 45 kg. Ja, vi sultede.

Jeg mindedes: Svellerne, der skulle understøttes. Når det kunne lade sig gøre, blev der kun lagt ler op langs med svellerne og ikke under dem, men blev det opdaget, var fanden (Karl) løs, for når gravemaskinen kørte over, knækkede svellerne. Det var noget af vores form for sabotage.

Noget af det værste var dog at gå i små sko med det iskolde vand langt op ad benene. Det har de fleste af os mén af.

Jeg mindedes: De rå løg på

et stk. brød, og så med salt og peber - en himmerigsmundfuld.

Jeg mindedes: Bombardementet. Jeg stod uden for barakken og så faldskærmene med lys over brunkulslejet og lejren, og jeg nød lyden af flyene, indtil sprængstykker fløjtede omkring mig - så var det ind, og der så noget anderledes ud næste morgen.

Også krigsfangerne sultede

Jeg mindedes: Da en kolonne krigsfanger - amerikanske soldater - på en såkaldt døds-march (hvor alle, som ikke kunne følge med, blev skudt) kom til lejren i spredt fægtning. Vi var i færd med at få vores skål suppe, da den

første amerikaner, fuldstændig udmattet, kom ind i lejren. Han fik en skål suppe, slugte det, krøb sammen og ofrede det hele, lige ned på jorden. - Den næste, som kom vaklende ind i lejren, smed sig ned og slikkede det brækkede op. - Også de sultede.

Jeg mindedes: At jeg på et vist tidspunkt blev sendt til en anden lejr (Wintersdorffs) til oprydning efter bombardement. Jeg kom i snak med en halv snes meget små italienske slaver, og under opsyn af en forarbejder, der hævdede ikke at være nazist. Jeg blev gode venner med italienerne, da de kunne forstå, hvad jeg sagde, nemlig »pianissimo«.

En dag blev forarbejderen gal på en af italienerne, der blev slået med en tyk rafte. Jeg blev lidt vred og sagde noget på tysk, højt og med store bogstaver. - Dagen efter blev jeg sendt tilbage til Grosszössen og røg sammen med Henriksen og Riber Christensen

og en fjerde i en strafkommando, og det var godt nok. Vi kørte - os fire og en forarbejder (som fra starten fik at vide, hvordan vi ønskede det) med en slags tog - kun en vogn med anhænger - flere kilometer, læssede anhængerren med 6 eller 10 store rør, slappede af og lå i solen et par timer.

Forarbejderen, der var rigtig flink, gik en tur. Et par timer efter kørte vi tilbage og vippede rørene af. Så gravede vi nogle dage store huller til rørene, men nu var det en helt anden forarbejder, en fra et stort firma, jeg tror det var Farben.

En dag blev Henriksen gal på tyskeren - en skør rad. Da det trak op til noget korporligt, gik vi andre nærmere, og da vi var henne ved dem, var Henriksen gået helt amok, løftede sin skovl. - I det samme kom en mand løbende, råbende »nach Hause«.

Jeg mindedes: men så faldt jeg i søvn.

*Freddy Haxvig
Hundested
ex-slave 310.331*

Supplement til Otto Jensens beretning om de danske gendarmere

Under det vellykkede og velarrangerede årsmøde, som Neuengamme-Foreningen afholdt i Aalborg den 5.-8. november 1991, havde jeg lejlighed til at få en »snak« med Carl Salling Møller og Otto Jensen.

Vi har alle tre været med samme transport fra Frøslev den 5. oktober 1944, OJ som gendarm, og CSM og jeg blandt de civile.

I den udmærkede artikel, OJ har skrevet i de sidste to numre af Pigtråd/Gestapofangen om gendarmernes skæbne i tysk KZ-lejr, nævner han, at der var 61 civile fanger sammen med 141 gendarmere, men tallet på de civile er 59!

Jeg er i besiddelse af en kopi af den tyske maskinskrevne transportliste, dateret 5.10.1944, og den indeholder det fulde navn, stilling, fød-

selsdato og -sted, samt adresse ved arrestationen. Der er på listen ialt 200 navne, først 140 gendarmere, så følger 6 civile, og som listens nr. 147 den sidste gendarm.

At tallet på gendarmene blev 141 skyldes nok, at der omkring 1. oktober 1944 i Frøslev var interneret 282 gendarmere, og der kommer så besked fra Dagmarhus, at halvdelen skal deporteres til Neuengamme. Men 141 mand var nok for få til en transport, og så har man suppleret op med 59 civile, efter hvad jeg mener: udvalgt på må og få.

Men der er en mærkværdighed ved den tyske liste. Ud for nr. 150 er navnet, med blyant eller blækstift, streget ud, og med håndskrift står der: Landgreen - og intet andet. Nu kom Karl Landgreen med på transporten. Han sad i arresten i Frøslev sammen med

Chr. Brønnum og Steen Lykkeberg, men de to sidste er skrevet ordentligt op. Men ham, der er streget ud - ja, han kom med den næste transport fra Frøslev den 20. oktober. I Jørgen Barfods bog: »Helvede har mange navne« angives de civile også til 61, men på transportlisten i samme bog - side 373 ff - er der kun nr. og navn på 57. De to, der ikke er nævnt er:

Lauritz Christensen, født 1921

Nils Johann Jacobsen, født 1918.

Som sagt fik vi tre talt en del sammen i Aalborg, og noget fik vi da sat på plads. **Det danske politi og gendarmere blev jo ikke klippet ved ankomsten til Neuengamme, og da vi 59 civile kom sammen med gendarmene, blev vi heller ikke klippet.** Vi boede i samme blok, og gennemgik

den samme procedure, som OJ så levende og rigtigt beskriver.

Den 18. eller 19. oktober kom der besked til blokken, at der skulle stille 50 mand til transport til fabriksarbejde i Hannover.

Jeg foreslog så, at de 50 yngste skulle melde sig, da ville gendarmer og civile blive blandet, men kapt. Madsen (der var gendarmernes talsmand) fandt det var en dårlig idé, for gendarmene ville helst blive sammen, og derfor mente han, det var bedst, det var de civile, der rejste til Hannover. Det endte så med, at vi var 50, der stillede op til en slags session, men da det så kom til stykket, var det kun 40 mand, der skulle af sted. Vi fik udleveret stribet tøj, og afrejste fra Neuengamme den 19. oktober og ankom til Stöcken dagen efter. Her blev de allerfleste af os straks sat i arbejde på akkumulatorfabrikken. Her skulle vi smøre en blymasse på nogle store plader, der blev anvendt i ubåde.

Efter ganske få dage - 3 eller 4 - blev under en appel en af danskerne kaldt over i SS-blokken, og vi så ham ikke mere i lejren.

Efter at vi kom hjem, fik vi at vide, at han var blevet løsladt!

Vi var nu kun 39 danskere i lejren, og i løbet af vinteren døde der 6. Om vore forhold i Stöcken er der skrevet en del, så der er ingen grund til gentagelser her.

Men den 13. marts 1945 kom der pludselig 40 danske Häftlinge fra Misburg. Der var en del bekendte imellem, men de var fra mange forskellige transportere. Deres numre varierede fra 50.371 til 70.250.

Der havde i lange tider gået rygter om, at danskerne snart skulle sendes hjem, og de nye, som nu kom, troede det samme. Men de blev sat i arbejde på fabrikken. Vi, der havde været der hele vinteren, skulle lære dem at smøre plader.

Efter få dage blev de fri for arbejdet på fabrikken og sat til almindeligt lejrarbejde. Det var også anstrengende, men ikke så sundhedsfarligt som arbejdet med bly-pladerne.

Den 28. marts kom så besked om, at danskerne skulle

af sted, og at det denne gang var alvor, kunne konstateres ved, at en kolonne svenske Røde Kors-busser læssede en hel del syge og døende Häftlinge af på appelplassen. (Noget, som svenskerne måtte gøre for at skaffe plads til norske og danske fanger i Neuengamme).

Det var ikke noget behageligt syn, og et minde, vi godt kunne undvære, men naturligvis var vi glade, da vi i de svenske busser natten mellem den 28. og 29. marts 1945 kørte tilbage til Neuengamme, for nu vidste vi, at Svensk Røde Kors havde taget hånd om os.

Der er skrevet, at der blev afhentet 72 danske Häftlinge i Stöcken, men vi var nu 73. Jeg har navn og nr. på dem alle.

De fleste af os, der havde været i Stöcken længst, kom med de første sygetransporter til Sverige, hvor vi blev nogenlunde restituerede til vor hjemkomst den 17. maj.

Arnold Jensen
Kibæk

De husker befrielsen

Tirsdag den 5. maj i Svenstrup kirke, ved Aalborg.

Befrielseskonzert med Svenstrup pigeor, dirigent Thomas Møller.

På befrielsesdagen synger Svenstrup pigeor et program sammensat af værker, der hver på sin måde belyser frihedstemaet, som er evigt aktuelt.

Koret har 25 medlemmer.

Ørnsbo nomineret

Forfatteren Jess Ørnsbo er nomineret til Nordisk Teaterunionens Dramatikerpris for skuespillet »De forkerte«.

Med prisen følger 50.000 kroner.

Stykket skildrer livet i et københavns arbejderkvarter under den tyske besættelse.

Det er farligt at henfalde til gentagelser og navlebeskuelse.

Herbert Pundik i TV2 3.11.91.

Gamle SS-officerer oppebærer deres fulde pensioner

Blandt os, der under krigen i nazisternes fangelejre og tugthuse sluttede venskaber med lidelsesfæller fra mange lande, betyder omvæltningerne i de tidligere Østlande, at vi gør os tanker om, hvordan det går vore gamle venner.

Mange af dem var/blev kommunister, men ikke desto mindre formåede vi ved tolerance fra begge sider at bevare venskabet, uanset politiske forskelligheder.

Hvad sker der dem nu?

De fleste af dem har i efterkrigsårene i deres hjemlande nydt godt af begrebet antifascisme, som dér var et absolut positivt ord. I modsætning til i f.eks. Forbundsrepublikken, der aldrig har anerkendt de modstandsfolk, der »kun« handlede, fordi de var kommunister.

Selv Nobelpristageren Carl von Ossietzky har man afslået at »rehabiliter« efter Hitlerdommen.

Dog skal det anerkendes, at de unge socialdemokratiske ledere synes at vise større forståelse, måske fordi mange af dem netop er børn af gamle antifacister.

Alligevel har de nye systemer ikke tolerance nok til at respektere de, der kæmpede mod Hitler, hvis de senere var/blev socialister.

Tolerancen rækker ikke til at beskytte mindstederne i de gamle koncentrationslejre, tværtimod er der eksempler på, at man nu netop på disse steder ønsker at mindes SS-er, der efter kapitulationen af alle fire besættelsesmagter blev straffet.

situationen vanskeliggøres naturligvis af, at nogle gamle antifacister senere som kommunister udviste lige så stor mangel på tolerance. Men dem kunne man gøre op med i den udstrækning, de har overtrådt gældende lov.

Det bør ikke være en grundelse for f.eks. at inddrage alle gamle modstandsfolks pension, selv om denne efter vesttysk smag har været urimelig gunstig... dog uden at

kunne sammenlignes med den danske.

At bekymringen deles af andre fremgår af følgende citater fra korrespondance mellem gamle kammerater: (FIR)

Den jugoslaviske afdeling, der tæller 800.000 medlemmer, har bedt den internationale organisation om at gøre sin indflydelse gældende, så freden kan genoprettes.

Den internationale organisation har på sit møde i juni udsendt en appel til de lande, hvor der har været eksempler på diskriminering af pensionister fra kampen mod Hitler på grund af deres politiske overbevisning.

Det drejer sig om: Tyskland, Bulgarien, Polen, Grækenland, Frankrig, Spanien, Portugal, CSSR, Ungarn, Sovjet og Rumænien. Man gør opmærksom på, at alder og helbredstilstand hos de pågældende gør evt. skader uoprettelige, selv om man senere skulle fortryde. Foreløbig har Frankrig og Spanien svaret positivt på henvendelsen.

Frankrig har sat en arbejdsgruppe i gang med at gennemgå eksemplerne. Det spanske parlaments vicepræsident har henvendt sig til de tyske partier og bedt dem beskytte de tyske spaniensfrivillige.

Positiv reaktion herpå er kommet fra SPD, PDS og de jødiske organisationer.

Det vil altså være muligt at påvirke behandlingen af vore gamle venner, men nogen skal gøre det.

Sjørring, december 1991.

Villy Mørk Jensen

Livet er et hele

Lad os sætte pris på vore glæder, men ikke begræde vore sorger. Lysets stråleglans kan ikke eksistere uden dets skygger. Livet er et hele, og ondt og godt går hånd i hånd.

Winston Churchill

Et gensyn på godt og ondt

Faldøksen. Her henrettede nazisterne 1.691. (Foto: Stephan Dobliger, Berlin).

Af Villy Mørk Jensen, Sjørring

Efter lang tids overvejelser rejste min kone og jeg kort før jul til det gamle DDR. Dels for at se, hvordan det gik gamle venner derovre, dels ville jeg gerne endnu en gang gense Tugthus Brandenburg, som var mit opholdssted i 1944/45.

Berlin-Øst har forandret sig. De store koncerner og varehuse er dukket op. Der handles på livet løs. Tilsyneladende har folk penge nok. Priserne er som i vest. Der er ingen mangel på mad, men problemet er, hvor længe den opsparede kapital slår til, for arbejdsløsheden stiger stadig og ventes først at toppe til sommer.

Mange er fyret

Skolelærere og mange andre tidligere tjenestemænd er fyret uanset personlig opførelse. Børnehaver er lukket, og da der kræves sikring af børnepasning for at få arbejdsløshedsdagpenge, vil det sige, at kvinderne ikke blot presses ud af arbejdet, men at de også nægtes dagpenge.

De, der i årevis havde betalt til tjenestemandspension, får nu at vide, at denne simpelthen er slettet. Derefter kan de, der er gamle nok, få folkepension = 65 pct. af de vesttyske takster, der såmænd ikke er noget at prale med. Behandlingstid for ansøgning mindst 6-8 måneder

og ingen forskudsbetaling, mens ansøgningen behandles.

På gaderne ses mange hjemløse, der sover i trappeopgange o.l.

Masser af gadenavne er udskiftet

I øvrigt er det en opgave for sig at finde rundt. Alle gadenavne med blot mindste betydning, ikke blot til kommunister, men til modstandsfolk, er slettet. Endnu har der ikke været tid til at skilte med de

nye navne. Telefonnumre er skiftet, så ikke engang hotelpersonalet kan finde ud af forvalgsnumre.

Selve besøget i Brandenburg var både trist og godt.

Fængselsdirektøren, en ung vesttysker, var tiltrådt i marts og havde ikke megen kendskab til tugthusets forhistorie. Det forbavsede ham umådeligt at høre, at gamle fanger fra Nazismens tid havde bevaret kontakten.

Jeg fik lov at bese Hus 3, hvor jeg selv havde siddet, og minderummet, hvor faldøksen er opstillet. Der er montre med navne på de henrettede, men ethvert spor af kommunistisk modstandskamp er fjernet. Tidligere har jeg jo set dem i rigt mål.

Tugthuset virker i dag som en fabrik

Tugthuset rummer i dag knap 500 fanger, heraf endnu 13 tidligere naziforbrydere samt 106 førstegangs-dømte mordere.

Uden om selve tugthuset, der står som før, er der bygget store fabriksanlæg med eget jernbanespor o.s.v.

I det hele taget virker tugthuset i dag som en fabrik, hvor fangerne udfører arbejdet.

I tugthuset henrettede nazisterne 1691 med faldøksen, 17 ved skydning, 14 ved hængning, folk fra hele Europa. Flest tyskere, men også en englænder, 2 nordmænd, samt tjekkere og polakker i stort tal. Desuden døde mange af sygdom, især TB.

Fra Justitsministeriet kom der 12.2.1945 besked om, at man skulle skyde alle politiske fanger og udlændinge, såfremt russerne overtog tugthuset, uden at det var muligt at flytte fangerne andre steder hen.

Plan over tugthuset. De røde bygninger er det gamle tugthus. Direktøren viser Hus III, hvor jeg var anbragt. Fra kontrolrummet kan man spærre alle udgange elektronisk i tilfælde af flugtforsøg. Vagthundene er afskaffet, og man har nu problemer med at komme af med dem, da de ikke må sælges til private. Den gamle fangedragt, hvor bukserne har gule striber og jakken gule armbind, anvendes stadig. (Foto: Stefan Dobliger, Berlin).

Hvor grusomhed var en hellig pligt

»SS - Hitlers terrorkorps«
Af Eugen Kogon.
344 sider. 248 kr.
Roths Forlag, Hillerød.

Det er første gang, denne grundlæggende bog om en række af nazismens ugerninger nu foreligger på dansk. Første udgave kom på tysk allerede i december 1945. Bemærkelsesværdigt ivrigt, at en mand, som 1938 til 1945 selv var Hitler-fange, kunne præstere dette. Den danske udgave er oversat efter Kogons bog fra 1974. I mellemtiden kom flere udgaver, og bogen er - med rette - kommet i store oplag i Tyskland og flere andre lande.

Kogon, som levede 1903 til 1987, var en ung historiker, som tidligt så, hvilken brutalitet og menneskeforagt, der gemte sig i nazismens rækker. Han skrev 1927 en afhandling om fascismen, så han tidligt blev professor i Wien. Men Østrigs nazister havde straks bidt mærke i hans navn, så da Hitler marcherede ind i sit fødeland, var Kogon en af de første, som blev anholdt. Han lærte en del fængsler at kende indefra, og de sidste mange år sad han i Buchenwald-lejren.

Bogen er meget omfattende og grundig. Sine steder ligefrem uhyggelig, fordi man næsten ikke kan tro eller forstå, at mennesker kan behandle andre så koldt og nedværdigende. Men den slags så vi jo også i Østeuropa. Og hvad med folk, der tjener på, at andre går til i narko?

I forordet til en af udgaverne, fra 1949, skriver Kogon bl.a.:

»Der har været planlagt en SS-stat, og kz-lejrene var en rædselsvækkende model. Prøvekamre rundt omkring i Tusindårsriget. Den

dødsdømtes frihed blev trampet ned under hovene af det forfærdelige firstand: Førertilbedelse - Racevanvid - Nationalisme - og Militarisme. Overalt stod de sort-uniformerede, kendetegnet ved sejrsløven eller dødningshovedet, rede til at rive tøjlerne til sig.«

Kogon konstaterer her, at siden 1945 gik udviklingen i grunden helt anderledes end ventet. Forbundsrepublikken overvandt fortiden, om ikke moralsk, så dog politisk - i en international konstellation af kræfter, som har været yderst gunstige.

Kogon skriver et andet sted: Buchenwald var den første store kz-lejr, som uskadt faldt i hænderne på de vestallierede tropper. Den kunne ses som et eksempel på, hvordan det hele var.

16.4.1945, 5 dage efter ankomsten af de første amerikanske pansertropper, kom også et Intelligence Team fra Psychological Warfare Division for at studere forholdene og lave en rapport til De allieredes hovedkvarter SHAEF. Og i dette arbejde om Kogon tidligt med. Her er spiren til den bog, vi nu kender.

Et sted (side 111) om ernæringen hører man, hvordan SS havde hele kenneler for avl og pleje af vagthunde. Ja, der var endda noget, man kaldte SS-førernes luksushunde. Dyrene havde stalde med egne dagrum, soverum og løbegårde. Og de fik kød, mælk, havregryn og kartofler. Luksushundene tillige friske æg og rødvin... Mange sultende kz-fanger benyttede enhver lejlighed til at arbejde i hundekøkkenet for, om muligt, at få lidt af den slags mad... Kogon siger også, at i nogle lejre holdt fangerne hunde og katte. Kun for siden at spise dem...

Han har også, side 110, noget om de 1900 danske politibetjente, som blev sendt til Buchenwald den 19.9.1944. Efter en vis tid der havde man 82 pct. »dårligt ernærede«. Rystende. Også jævnfør det lige anførte om SS-hundene.

Man kunne citere igen og igen. Noget om bibelforskerne, de homoseksuelle, lejr-bordellerne, som bl.a. havde til formål at nedbryde mora-

len og lave flere lejrstikkere. Eller udryddelse af tb-ramte. Likvidering af russiske krigsfanger. Eksekution af allierede faldskærmsudspringere og hemmelige agenter.

Og så var der alle »Forsøgsstationerne«: Plettyfus i Buchenwald, malariaforsøgene i Dachau, sulfonamid-prøverne i Ravensbrück, højtryks- og undervandsforsøgene i Dachau, sterilisationsforsøgene i Auschwitz og så fremdeles.

Der var også sine steder »interneringsbarakker for særligt prominente fanger (side 164). I Buchenwald sad fx den tidligere leder af de tyske socialdemokrater, Rudolf Breitscheid, den italienske prinsesse Mafalda von Hessen med sin kammerpige, bibelforskeren Maria Ruhnau, den tyske industrileder Fritz Thyssen (engang en af de første store bidragydere til Hitlers kampagner), seks medlemmer af den grevelige familie Stauffenberg (S. var jo en af hovedmændene bag den mislykkede 20. juni-revolte 1944 mod Hitler), general von Falkenhausen o.s.v.

Det får være nok for i dag. Den mest dybdybende bog, jeg endnu har set om disse fortvivlede og umenneskelige år med Hitlers SS-»elite«-garde.

Johs. Rasmussen

Den bog på dansk har jeg ventet på i mange år.

F-k.

Grundige Tysklands-analyser

Per Øhrgaard: *Gæld og arv*
3 essays om Tyskland.
160 sider. 168 kr.
Samlerens Forlag.

Den 47-årige Per Øhrgaard, siden 1980 professor i tysk ved Københavns Universitet, og som i sagens natur er stærkt fortrolig med tysk politik og tysk kultur, især nutidens, og har en række bøger bag sig, har her samlet tre vægtige essays til en bog.

Bogen kom i oktober, netop et år efter, at de to Tysklande var blevet genforenet. Kapitlerne hedder »DDR Revolution og kapitulation«,

»Tyske traditioner - identitet og politik« og »Nazismen - viden og erfaring«. Især det om nazismen har fængslet mig. Her bringes et stort stof til eftertanke. Hvad vidste den enkelte tysker om alle Hitlers krumspring og ugerninger? Hvor langt gik man godvilligt med, hvornår var der ingen vej tilbage?

Var der begejstring, da Hitler marcherede ind i Polen i efteråret 1939? Nej, det kom vist først for alvor i det tyske folk, da man sommeren 1940 blev ved at sejre sig gennem Danmark-Norge-Holland-Belgien-Frankrig.

Hvad vidste man om kz-lejrene - og mordene, må man kalde det omkring den permanente udryddelse af millioner af jøder? Jo, mange vidste nok alligevel lidt. Men man var ikke meget for at spørge for meget eller stikke næsten frem. Man vidste vel også, at en og anden af ens egne bysbørn eller familie eller bekendte havde været en tid til »omskoling«.

Så fik vi for nogle år siden fra USA Holocaust-filmen o.l. Og stadig kom der nye slægtled i Tyskland, hvoraf nogle jo har krævet ren besked og oprydning med hensyn til »ligene i skabene«, hvor man kan kalde det sådan. Ofte handlede det jo sandt nok om lig.

Per Øhrgaard nævner Rote Armee-fraktionen med Ulrike Meinhoff, Gudrun Enslin og Andreas Baader. En række intellektuelle, fx den anerkendte og nu afdøde Heinrich Böll, selv troende katolik, protesterede mod alt for meget vesttysk selvgothed. Men bankrøvere og mordere var de immervæk, nogle af dem, omend en slags idealister i misforståede gevandter. men, som Øhrgaard også bemærker, så hjalp det ikke de borgerlige vesttyske kapitalistbriller nu efter Østtysklands sammenbrud at høre, at en del Rote Armee-folk i årevis gemte sig eller havde udgangspositioner i DDR.

Øhrgaard er en erfaren og belæst mand. Man får nuanceret og grundig besked om mange ting.

Johs. Rasmussen

Hitler-sejren nærmere end ofte antaget

John Lukacs: »Kampen mellem

Churchill og Hitler

10.5.-31.7. 1940«

331 sider. 298 kr.

Forlaget Fremad.

»I de 80 dage mellem 10. maj og 31. juli 1940 var Hitler tættere på at vinde krigen, end vi hidtil har troet - og Churchills stilling var ikke så stærk, som vi hidtil har ment. Både Hitler og Churchill vidste dette.«

Dette er en af de ting, som historikeren John Lukacs slår fast i en ny spændende og omfattende bog, han har skrevet med ovennævnte titel.

Lukacs er 67 år, ungarskfødt og nu gennem et langt liv en energisk professor i Philadelphia i USA. Dette er hans 16. bog. Den kendte danske kommentator fra Golfkrigen, major Svend Bergstein, har skrevet forord til den danske udgave.

Lukacs siger også, at Hitler sagtens kunne have hindret evakueringen af de britiske tropper fra Dunkerque i Normandiet sommeren 1940, hvis han havde villet. Men Hitler så fremover tre store imperier for sig: Hans eget europæiske, det britiske og det amerikanske. England var jo i starten svigtet af det isolationistiske USA, som det kun langsomt lykkedes præsident Roosevelt at få drejet (ligesom Hitler længe passede på ikke at irritere USA med fx. at sænke deres skibe) og så et Sovjetrusland i pagt med Hitler-Tyskland.

17. september 1940 lagde Hitler aktion »Søløve«, erobringen af England, til side. Churchill har måske anet det. Begge ventede på en lang krig. Og det skulle det jo også blive. Sidst på krigen, men da var det for sent, sendte Hitler sine nyeste våben, V 1- og V 2-bomberne mod England.

Man har gjort op, at Hitler vandt 2-0, da han løb Skandinavien og Vesteuropa over ende. Men i England holdt Churchill ud. Så var det 2-1. I foråret 41 tog Hitler så Balkan, Grækenland og Kreta. Nu 3-1. Men da greb USA og

Rusland ind. Nu stod det 3-3. Og nu kunne Hitler ikke vinde. Han anede det nok ind imellem. I hvert fald ved man, at han 18. november 1941 lod en bemærkning falde til general Halder om at det nok endte »remis«, altså uafgjort.

Lukacs har flere steder gode analyser af, hvem de to mænd egentlig var. Han siger, at alle historierne om, at Hitler lå og bed i gulvtæpperne, og at fråden nu og da stod ham om munden, er ren overtro. Han var derimod et ulykkeligt barn, en ulykkelig ung mand, en ulykkelig voksen, en ulykkelig kunstner, en ulykke-

lig statsmand. Desperat. Radikal. Ja, mere desperat end Lenin eller Stalin, mere revolutionær. Kold. Intelligent. Overfor ham stod Winston Churchill, statsmanden, der forsvarede en traditionel verden, som allerede var ved at gå under, mens han kæmpede den til endnu en sejr. I dag vil ikke mange række højre arm op til Hitler-hilsen, mens mange derimod godt vil bruge Churchills V-tegn mellem to udstrakte fingre.

En stærk og spændende bog om to store mænd.

Johs. Rasmussen

Til foreningerne

Sammenslutningens ordinære repræsentantskabsmøde

afholdes
torsdag d. 26. marts 1992 kl. 13.30
i Parolesalen, Nyropsgade 22.6,
København V.

Dagsorden ifølge lovene.

Foreningernes repræsentanters navne meddeles senest 19. marts og evt. forslag sendes senest 12. marts til undertegnede.

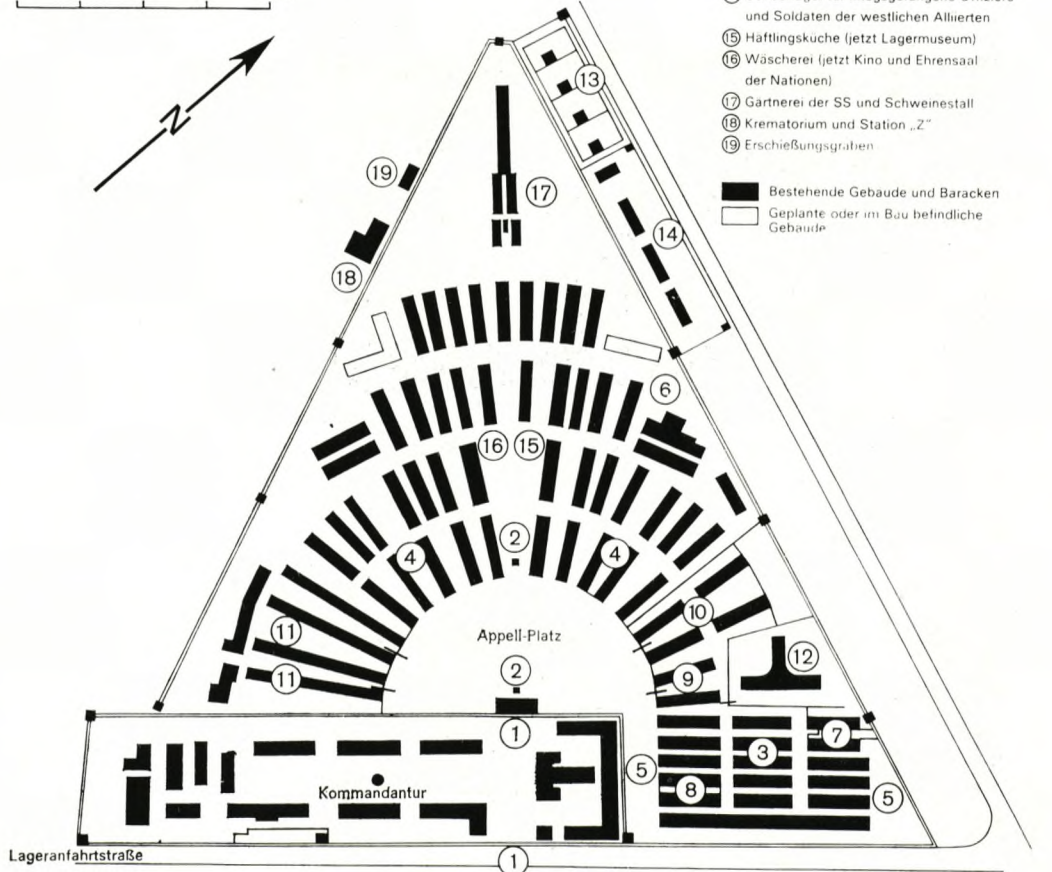
Med venlig hilsen

Jakob Jensen,

Højager 12, 3230 Græsted

Konzentrationslager Sachsenhausen (2. Halbjahr 1944)

0 50 100 150 200 m

Juleaften i Mindelunden

Juleaften kl. 16 indledte Gestapofangerne den traditionsrige højtidelighed i Mindelunden i Ryvangen.

Hjemmeværnet trak op lands gravene og mindemuren og tændte lys på gravene, og spejderne lagde blomster.

Derefter kunne Axel Lauritzen byde velkommen, og Studentersangforeningen sang: Alle træer står så stille.

Juletalene blev holdt af generalsekretæren for Røde Kors Eigil Pedersen.

Han sagde:

- Forleden fik vi et brev på Dansk Røde Kors, som vi blev meget glade for. Det var tilsyneladende en slags svar på et brev, som vi havde sendt. Afsenderen underskrev sig »Egon« - og det lød således:

»Vi modtog et brev fra Røde Kors - vedlagt et girokort.

Samme dag havde vi besøg af vores yngste søn. Hans kommentar var: Der er indsamlinger næsten hver dag,

Vi erkendte, at det er rigtig nok, og at vi må sortere fra. Vi har en skuffe fuld med kort og mærkater.

Så måtte jeg fortælle, at Røde Kors er undtagelsen - og kunne tilføje: Uden Røde Kors var der sikkert ingen Egon - og således heller ingen Esben (vor yngste søn).

Forklaringen er, at under verdenskrigen overlevede jeg, takket være Røde Kors-pakker med fornuftigt kosttilskud og cigaretter. Ikke alene var det nok til at redde os muselmænd, men det var også en bekræftelse på, at uden for det helvede, vi levede i, var der en bedre verden, der ventede på os.

Den pakke fra Røde Kors var afgørende

Utallige er de mennesker, der kan bekræfte, at en pakke - eller anden hilsen - fra Røde Kors har været afgørende.«

Brevet var ledsaget af et beløb til Jugoslavien, hvor

borgerkrigen som bekendt hærger i disse måneder. Røde Kors sender pakker for at hjælpe nogle af den halve million interne flygtninge, der har måttet forlade deres hjem, i mange tilfælde har mistet alt, og som nu lever hos slægtninge, i kældre, skoler eller hvor de nu ellers kan finde et nogenlunde sikkert sted at være.

Nogle lider nød og trænger til hjælp

Det har været lidt svært for os at trænge igennem med budskabet til den danske befolkning om, at der er nogle mennesker, to timers flyvetur herfra, som lider nød, og som trænger til hjælp. Mennesker i det samme Europa som vi. Mennesker, der ingen som helst andel har i den krig, der nu berøver dem deres hjem, deres kære - og måske deres fremtid. Mange har levet i måneder i skjul, i beskyttelsesrum, sågar i kloakker. Og først og fremmest: I angst og i ufrihed.

Jeg har spekuleret en del over, hvordan det kan være, at det har været så svært i dette tilfælde at vække den ellers altid beredvillige, danske offervilje.

Jeg kan stadig ikke svare på det. Men det, der glædede os så meget ved det brev, vi fik fra Egon, var den linje, der blev trukket tilbage til noget, der skete for så mange år siden: »Jeg fik hjælp dengang - nu vil jeg gerne hjælpe nogle andre.«

Han har prøvet at lide nød og prøvet, hvad det vil sige at få en hilsen, der kunne minde om, at »uden for er der en bedre verden, der venter på os.«

For os, der til daglig beskæftiger os med sult, nød og elendighed, kan det af og til være svært at bevare håbet om og troen på en bedre verden. Men vi ved, at der er ikke noget alternativ til at *prøve* at kæmpe for den. Nøjagtig som de, der under anden verdenskrig kæmpede og faldt for det, de troede på - fordi de måtte.

Mere end 30 krige

Vi kalder årene efter anden verdenskrig for »efterkrigstiden«. Men i det år, der nu er ved at være forbi, oplevede vi, at krigenes tid ingenlunde er forbi. Golfkrigen udspandt sig for alverdensøjne og dominerede totalt medierne og dermed vores opmærksomhed. I Golfkrigens skygge, næsten ubemærket, rasede samtidig over 30 andre krige - borgerkrige eller væbnede konflikter - rundt omkring i verden.

20 mill. dræbt i krige siden 1945

I det, som vi kalder »efterkrigstiden« er 20 (tyve) millioner mennesker siden 1945 og op til i dag dræbt i krige og konflikter. 60 (tres) millioner er blevet såret, fængslet, tortureret eller tvunget til at flygte fra deres hjem eller hjemland.

Ni ud af ti af disse krigsofre var civile - almindelige mennesker uden andel i den krig, de blev offer for. Allermest kvinder, børn og gamle mennesker. Under første verdenskrig udgjorde antallet af civile dræbte 15 pct., mens det i anden verdenskrig steg til 65 pct. I den såkaldte »efterkrigstid« over 100 væbnede konflikter er antallet af civile ofre steget til 90 pct.

Krigens karakter har ændret sig. Borger- og guerillakrige føres som totalkrige, hvor et vigtigt middel er at ødelægge fjendens moral og fremtid. Derfor bliver civile mænd dræbt, kvinder voldtaget og smådrengene taget som børnesoldater - der er i dag 200.000 soldater under 15 år. Landsbyer brændes af, og der

Mindelunden i Ryvangen juleaften. Foto: Lasse Oksbjerg, Sorgenfri Slot.

lægges miner på markerne, så de ikke kan dyrkes. Hver eneste dag, mens dette læses, dør og såres tusinder af uskyldige mennesker i meningsløse krige. Men de lider og dør i stilhed, verdens opmærksomhed er som regel rettet et andet sted hen.

De kæmpede for fred og frihed

I dag mindes vi dem, der for et halvt århundrede siden ofrede livet for det, de troede på: For fred og for frihed. Måske troede vi engang, at freden var kommet for at blive - for evigt. Desværre ved vi i dag, at det er en kamp, der skal kæmpes igen og igen.

I vores dejlige land har vi alle muligheder for at leve i fred og frihed med hinanden. Men det er ikke en selvfølge, at det er sådan. Der er ofret, der er kæmpet, der er lidt af savn for denne fred og denne frihed.

Og han sluttede med at udtrykke denne målsætning:

- Vi, der har været så heldige så at sige at arve freden og friheden, har pligt til at bevare den og give budskabet videre til næste generation. Vi skal bestandigt styrke det gode i kampen mod det onde. Både her i vores eget land - og ude i verden, hvor meningsløse krige raser i dette øjeblik. Lade dem vide, at uden for det helvede, de befinder sig i, er der en bedre verden, der venter på dem.

Som Nordahl Grieg siger:

»Krig er foragt for liv
fred er at skabe
kast dine kræfter ind
døden skal tabe«

En spejderpige fremsagde: Fadervor, og koret sluttede med: Guds fred med vore døde.

F-k.

RANDERS Julesammen- komst og kranse- nedlægning

Tirsdag den 10. december samledes Gestapofangerne Randers afdeling til julefrokost i fælleshuset på Møllevej.

Nogle fra bestyrelsen havde pyntet og dækket borde, så

alt var klar, da det bestilte mad blev leveret.

Der blev serveret en dejlig julefrokost, som vist alle var tilfredse med. Da den værste sult var stillet, blev der afholdt lotteri af medbragte pakker, og der blev også solgt tre amerikanske lotterier.

Så blev der sunget nogle julesalmer og -sange.

Til slut blev der serveret kaffe og småkager.

Man havde indtryk af, at alle var meget tilfredse med aftenen, og vi nyder jo hver gang at afholde vore arrangementer i de dejlige lokaler.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Vi huskede Johanne Hansen, mens hun levede

Arbejdsgruppen holdt møde

Arbejdsgruppen Mindelunden holdt møde fredag den 24. januar i København. Det var et almindeligt ønske, at programmet fremover afkortes fra hidtil 1 time til 45 minutter. Begrundelsen er den, at flertallet af deltagerne i højtideligheden er ældre. Det er for dem anstrengende at stå på samme sted en klokke-tid. Desuden er det koldt så sent på aftenen, selv på en mild sommeraften.

Korsang og orkestermusik samt fællessang ønskes bibeholdt.

Det blev oplyst, at læge Roesdahl, Tandslet, har lovet at tale. Han var aktivt medlem af den gruppe af læger, der deltog i redningsaktionen i 1945.

Landsforeningen Gestapofangerne i Randers afholdt også i 1991 mindehøjtideligheder søndagen før jul, den 22. december.

Først var der kranse-nedlægning i mindelunden i Hvidsten, og derefter tog vi til Nordre Kirkegård. Her holdt formanden en kort tale, hvorefter to gamle fanger nedlagde kransene ved mindepladen og i mindelunden.

Efter højtideligheden samledes man til en kop kaffe i Else Bentzens julesmykkede stuer.

Rigtig mange holder ferie på Kegnæs i løbet af 1992

Pladserne på kammeraternes Hjælpefonds feriehus på Kegnæs er nu fordelt for 1992 af Preben Feddersen.

Der var 85 familier, der søgte, og der er skaffet plads til 42 familier, og det betød, at 43 familier fik afslag, da året jo har et begrænset antal uger. I år anvender KH selv to uger til at foretage nødvendige reparationer.

19 familier er nye beboere. For 12 familier gælder det, at familiefaderen har været langtidsillegalt, 1 har siddet i tysk tugthus. I 17 tilfælde gælder det, at familiefaderen har siddet i tysk KZ-lejr, 2 har været i allieret krigstjeneste, 7 har været i danske lejre, mens tre er enker.

Ved redaktionens slutning var ugerne 51, 52 og 53 ledige.

F-k.

DACHAU

Blok 19

Vellykket nytårsfest

Dachau Klubben afholdt sin årlige nytårsfest i januar med deltagelse af 50 medlemmer og venner af klubben. Lejre Slotskro dannede den smukkeste tænkelige ramme om den fornøjelige aften med en udsøgt middag, en fortræffelig spillekant, en formidabel »auktionarius« og ikke mindst - os selv, de glade og veloplagte deltagere.

General- forsamling

Klubbens årlige generalforsamling afholdes tirsdag den 24. marts kl. 16.30 på Lejre Slotskro. Notér datoen i

F-k.

din nye plankalender, hvis du ikke har gjort det.

På bagsiden af decemberbrevet kan du se, hvordan du kommer til Lejre. Minuttalene for togafgangene er gældende, og står du på toget på Østerport 14.55 eller Nørreporit 14.58, og har du HT/DSB pensionist-netkort, kører du gratis både ud og hjem.

Forårstur

I forbindelse med indkaldelsen, som udsendes i begyndelsen af marts, følger også en udførlig omtale af klubbens forårstur i uge 20, som går til »Sydhavsøerne«. Den tur bliver med sikkerhed lige så interessant og fornøjelig, som de foregående, vores formand har lagt navn til.

Lejrens befrielse på film

Dachau Klubben har endnu nogle få eksemplarer tilbage af videofilmen fra amerikanernes befrielse af Dachau-lejren den 29. april 1945.

Videofilmen viser, foruden de grusomheder, som mødte de amerikanske soldater - og så forhistorien for lejrens oprettelse i 1933 efter Hitlers magtovertagelse i Tyskland.

Filmen er med engelsk tale og forsynet med danske undertekster og fås for 150 kr. ved henvendelse til John Nielsen, telefon 42-40 50 87.

Horserød-Foreningen holder årsmøde

Horserød-Foreningen holder årsmøde lørdag den 14. marts 1992 i J&Bs lokaler, Kompagnistræde 34, København.

Efter dagsordenens gennemførelse samles vi i den store sal med Stuthof-Foreningen. Her er fællesspisning og kammeratligt samvær.

Bestyrelsen

V-tegnet fortalte os, at vi ville sejre. Det var Churchill, der lærte os at bruge V-tegnet og tro på det i en depressionsperiode i 1941.

F.k.

Neuengammeforeningen Nytårsfest med fuldt hus

Fredag den 24. januar havde foreningen indbudt til den traditionsrige forårsfest. Der var fuldt hus.

Formanden Hans Bøjlund åbnede festen med et velkommen til alle såvel fra selve byen som fra både Kolding og Silkeborg. Ved sine mange og korte indlæg i løbet af samværet bidrog han til at fremme det kammeratlige, så der blev sludret flittigt ind imellem måltiderne, som Søs Lærche sørgede for på virtuosagtig måde.

Nytårstalen blev holdt af Axel Lauritzen. Han sagde bl.a.:

- Mange af os, der er her i dag, har fået mén af opholdet i Neuengamme-lejren. Vi er glade for, at også enkerne vil komme og være sammen med os, og får I nogle problemer, så kom og tal med os. Måske kan vi sammen løse dem. I skal bare vide, at I ikke er glemte. Vi føler også et savn, hver gang en god kammerat og ven ikke er mere blandt os.

Vi har haft et godt år

Neuengammeforeningen har haft et godt år, med samling af medlemmerne i en rejse i august 1991 til Neustadt. Når bestyrelsen besluttede sig til at tage til Neustadt, var det, fordi der ikke var så langt at køre, og derfor mindre anstrengende, og også billigere. Men ikke desto mindre en herlig og kammeratlig tur, med et godt hotel.

Vi benyttede dagene til udflugter og var blandt andet i Hamborg og ude ved Frederichsruhe-skoven, hvor vi genså det sted, hvor vi overnattede, da Dansk Røde Kors havde befriet os fra Neuengammelejren.

Ingen må tro, at bestyrelsen har brudt traditionen med Meppen-Versen, men der var jo også andre steder i Tyskland, hvor danske fanger har trællet for Herrefolket. Bl.a. var vi i Alt-Garge, hvor vore kammerater, der havde været der for 47 år siden, viste os, hvor lejren lå, og der-

fra til kirkegården, hvor de danske, der døde, blev begravet.

Der blev holdt en lille mindetale af en tidligere fange. Vi kunne tydeligt se på vore kammerater, at de var meget grebet. Det er også en mærkelig fornemmelse at opleve 47 år efter. Der var mange ting, der passerede revy for os alle, og der var vel ikke et tørt øje efter begivenheden.

Hele turen tjener rejseudvalget til ære.

Den 5.-6.-7. og 8. november 1991 var Neuengammeforeningen i Aalborg, hvilket er så

godt refereret i det sidste nummer af Pigtråd/Gestapofangen, at jeg ikke her vil omtale denne rejse. Det var den bedste oplevelse, Anne og jeg nogen sinde har haft.

Men det, jeg faktisk skal sige i min nytårstale, er, at Neuengammeforeningens bestyrelse ønsker alle vore medlemmer et godt og lykkebringende nytår, og bestyrelsen udtrykker håbet om, at 1992 vil blive præget af et godt kammeratligt samarbejde, til gavn og glæde for vor gode forening og dens medlemmer.

GODT NYTÅR!

Internationalt fangestævne i Salzgitter

»Stadt der Hermann-Göring-Werke«

Af N. O. Køster

I dagene 8. til 12. april 1992 afholdes et internationalt fangestævne i Salzgitter i anledning af byens 50-års jubilæum. Salzgitter blev grundlagt i forbindelse med oprettelsen af Hermann Göring-Stålværkerne i 1942.

Titusinder af mennesker, størstedelen mænd og kvinder fra de af tyskerne okkuperede omliggende lande, blev benyttet som slavearbejdere ved opførelsen af og senere driften af stålværket.

I dag vidner mindelundene i Jammertal og Westenholz om de tusinder af omkomne koncentrationslejr fanger og slavearbejdere, der døde som følge af mishandling, sult og tilintetgørende arbejdsbetingelser bl.a. i kz-lejren Drütte, der var en udekommende fra Neuengamme.

Den 11. april er årsdagen for Salzgitters befrielse fra det nazistiske herredømme og dermed også årsdagen for de arbejdskommandoer af kz-fanger, der fandtesi området.

Dette har man igennem de sidste år fejret som en mindedag, hvor mange tidligere fan-

ger med deres familier deltog for at mindes de svære tider under anden verdenskrig.

Mindehøjtideligheden i år den 11. april vil forme sig som et internationalt stævne med deltagelse af tidligere fanger og pårørende fra kz-lejrene Drütte, Watenstedt, Leinetal og Salzgitter.

Organisationen Arbeitskreis Stadtgeschichte Salzgitter indbyder tidligere kz-fanger fra området til dette stævne. Man er også interesseret i, at en repræsentation for danske tidligere koncentrationslejr fanger vil deltage stævnet. Opholdet i Salzgitter i dagene 8. til 12. april vil ske uden omkostninger for eventuelle deltagere, idet de arrangeres indkvartering, forplejning og transport under stævnet, som betales af byer Salzgitter.

PROGRAM

Onsdag den 8. april 1992
Ankomst til Salzgitter og indkvartering. Fællesspisning og velkomst.

Torsdag den 9. april. Mindedag. Rundfart til de tidligere arbejdskommandoer med kransenedlægninger og højti-

deligheder på kz-kirkegårde-
ne i Jammertal og Wester-
holz. Aften festmøde i forbin-
delse med Salzgitters 50-års
jubilæum.

Fredag den 10. april. Mod-
tagelse på rådhuset i Salzgit-
ter. Derefter sammenkomst
med ungdoms- og borger-
grupper. Aften mindegudstje-
neste.

Lørdag den 11. april. Min-
dehøjtidelighed i den tidlige-
re koncentrationslejr Drütte,
der ligger på stålværkets
grund. Mødet arrangeres af
værkets bedriftsråd samt de
lokale fagforeninger. Om af-

tenen bliver der afslutning
med optræden af kendte
kunstnere.

Søndag den 12. april. Hjem-
rejse.

Tilmelding til: Arbeitskreis
Stadtgeschichte, Wehrstrasse
27, D. 3320 Salzgitter.

Salzgitter ligger ca. 10 km
syd for Braunschweig ialt 600
km regnet fra København.

Neuengamme-foreningen
sender to deltagere fra besty-
relsen.

NK.

SACHSENHAUSEN

Kamp mod historie- forfalskning

Som indirekte svar på mit
brev til ministerpræsident
Stolpe, Potsdam (se »Pig-
tråd« nr. 6, 1991, side 150-151)
om KZ-Sachsenhausen-min-
desmærkernes fremtid, som
jeg sendte dr. R. Rürup en
kopi af, har Rürup bl.a. skre-
vet:

Jeg er enig med Dem i, at
der ikke må forekomme no-
gen ligestilling mellem KZ-
Sachsenhausen og den sovjet-
tiske zoneadministration
»Speziallager 7.«

KZ-Sachsenhausen skal
forblive et mindested for
ofrene for den nationalsocia-
listiske terror.

Det var jo opmuntrende
udsagn fra én af de historike-
re, der er medlem af kommis-
sionen, som i februar måned
skal afgive respons om min-
desmærkernes fremtid. Men
det var svaret fra Land Bran-
denburgs regering ikke.

En embedsmand (Hinrich
Enderlein) fra »Ministerium
für Wissenschaft, Forschung
und Kultur« i Potsdam svarer
mig på ministeriets vegne: at
han ikke er enig med mig i, at
opstilling af mindetavler om
»stalinismens ofre« i lejren er
den forfalskning af lejrens hi-
storie og en besmudsning af
vore døde kammeraters min-
de. Han begrundet det med,
at der i »Speziallager 7«, som
lejren i sovjetzonen blev
omdøbt til, var interneret
uskyldige og lidet belastede

personer, som fik en ynkelig
skæbne.

Dette svar kan vi i ISK (In-
ternationale Sachsenhausen
Komité) ikke acceptere, og
det viser, at vi er oppe mod
stærke kræfter, der ønsker at
rehabiliterer flest mulige
krigsforbrydere.

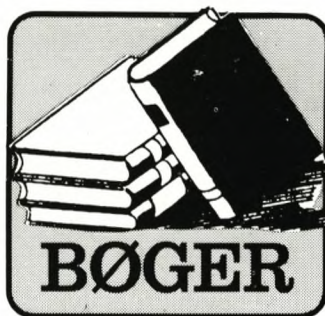
At dette er tilfældet be-
kræfter det sidste nummer af
»Der Appell«, dec. 91, hvor
mindetavlen: »Den Opfern
Stalinistischer Willkür in Spe-
ciallager 7 1945-1950« er afbil-
ledet.

Ved den er lagt en krans
med inskriptionen: »Unse-
rem Vater Heinrich George -
In Liebe Jan und Götz«.

Heinrich George var den
ansvarlige for den uhyrlige
film »Jøden Süß«, som propa-
ganderede den antisemiti-
ske ideologi bag »Endlö-
sung«. Han var langt fra en
uskyldig uvidende antisemi-
tisk medløber, men direkte
medansvarlig for massemor-
dene mod de tyske jøder.

ISK, dets sekretær for min-
desmærkerne, Karl Stenzel,
og vor præsident Charles
Desirat arbejder ihædigt for
at afværge denne historiefor-
falskning, der svarer til, at vi
skulle opstille mindetavler
for de, efter krigen internere-
de i Frøslev- og Horserødlej-
ren, og mindesmærker for de
talrige døde tyske flygtninge i
Danmark. Alle de ulykkelige
krigs ofre i Tyskland som i
Danmark må »takke« nazi-
sterne for deres skæbne, ikke
Stalin. Uden Hitlers indsats
havde Stalin ikke haft nogen
chance vest for Sovjetunio-
nens grænser.

Peder Søgård

Stærk kost fra Hipo-mand

Ivang Haaeman: *Den forrædte
ungdom.*

254 sider. 268 kr.

Nanby Forlag

Den 70-årige ejendoms-
mægler Ivang Haarman, Kø-
ge, har her i sin livsaften skre-
vet sine erindringer: »Den
forrædte ungdom«. Det er en
velskrevet, tilsyneladende
nøgtren beretning om et
spændende og barsk liv. Med
mange omkostninger. Fade-
ren er en velstillet hestehand-
ler i det sjællandske. Han og
konen får syv børn, men ingen
lykke. En dag skrider hun ba-
re. Ivang er næst yngst, må på
grund af forholdene tidligt
hjælpe til. Oplevet meget af
mellemligstidens fattigdom
og arbejdsløshed, altså de få
og fattige muligheder, som li-
vet også og især dengang bød
så mange.

Han er bitter over som dansk
soldat 9. april 1940 ikke at
måtte kæmpe. Over bagefter
at blive hånligt afvist på soci-
alkontoret - og få den besked:

Senere bliver han tysk vagt-
mand i Polen, Frankrig, Hol-
land, Belgien. Tilhører et
»Schutzkommando«, gør alt-

så ikke soldatertjeneste. For,
som han siger, han ville ikke
skyde på englændere eller
amerikanere. Senere bliver
han herhjemme våbenin-
struktør for små hold på fly-
vepladsen på Amager. Og en-
der en dag i Hipo-korpset på
Københavns Politigård. Uni-
formeret. Og sættes ind i civi-
le sager, hævder han meget
energisk. Han er chauffør, en
anden ved siden af ham, kal-
det »Funkeren«, er leder. Og
så endnu to mand bag i vog-
nen. Han hævder, først efter
krigen at vide, hvor stærkt de
civillklædte terrorbander, og-
så i Hipo-korpset, har op-
trådt. Han nævner selv ban-
der som »Lille Jørgen«, »Lo-
rentzen« og »Peter«. Han op-
fatter (side 200) de fleste uni-
formerede Hipofolk som
»pæne, rare unge menne-
sker«. Det falder sammen
med, at han (side 168) siger:
»Jeg har rejst fra Rusland til
Toulouse i Sydfrankrig. Og jeg
har aldrig mødt en tysk sol-
dat, som ikke opførte sig or-
dentligt.« Han opponerer, ud
fra egne erfaringer, hævder
han, mod sabotøren, læge
Hugo Horwitz' bog: »Profes-
sion sabotør«, mod en (ikke
navngivet) propagandafilm
omkring modstandsbevægel-
sen og et par bestemte artik-
ler i »Hjemmet« omkring ting
fra besættelsen. Efter krigen
får han først 12 års fængsel
som Hipomand, skønt man
ikke har kunnet bevise en
eneste terror- eller brutal-
handling fra hans side. I prak-
sis slipper han med 4 år. »Fire
spildte år, som jeg fortryder«. Men
ellers fortryder han in-
tet.

Jeg tror på det meste af,
hvad han fortæller. Synes ba-
re, den af og til »kortsletter«:
Hvorfor forherlige alt tysk,
når han selv indrømmer, at
hverken Hitler eller Stalin var
værd at samle på? Bogen for-
tæller også om overgreb mod
ham og ligesindede efter kri-
gen. Den slags vil jeg aldrig
forsvare. Tværtimod. Kun si-
ge: - Hvad tror han ikke, at vi,
der stod på Modstandsbevæ-
gelsens front, at vi har ople-
vet? Herhjemme og i Tysk-
land. Der er vi jo nogle, som
siger med den norske profes-
sorinde Sylvia Salvesen, selv
kz-fange i Tyskland: - »Tilgiv.
Men glem aldrig«.

Johs. Rasmussen

Pigtraad-Gestapofangen

Nummer 1. Februar 1992

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Jakob Jensen, Højager 12,
3230 Græsted. 42 29 19 41.
Skr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500
Lille Værløse. 42 48 56 74.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16,
2th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff,
Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischer-
mann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen,
John Nielsen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894
Øster Ulslev 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363
København K 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Ny-
købing S. 53 41 01 20.
Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej
25, 5000 Odense. 66 12 71 99.
Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Stenbjerg
Kirkevej 6, 7752 Snedsted. 97 93 83 11.
Kass./sekr.: Niels Vognsen, Stokrosevej 21,
8330 Beder, tlf. 86 93 61 38.
Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000
Aalborg. 98 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.
Kass.: Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Mun-
kerup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18. tlf. 49
71 86 59.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16,
2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej
75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27
23.

Omegnsafdelingen:

Kst. Fmd.: Kaj Wadsback, Lundebjergsvej
228, 2740 Skovlunde. 44 94 44 92.
Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Vi-
rum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid
for sociale sager: Tirsdag 10-12.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Jagt-
vænget 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V. 75 11 64
18.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Es-
bjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen,
Ullerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 75 92
54 57.

Kontor: Vendersgade 30,1 tlf. 75 93 29 73,
åbent tirsdag 14-16.

Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B,
6000 Kolding. 75 52 82 43.

Kolding: Kontor: Koldinghus, Staldgården.
Åbent torsdag kl. 14-17. 75 53 18 84.

Odense afd.:

Kst. Fmd.: Minna Dahl, Præstegårdsvænget
16, 5240 Odense NV. 42 39 09 91.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230
Odense M, tlf. 66 14 27 16.

Det sociale udvalg v/ Aksel Søndergård, Bø-
geparken 80, 7.th., 5240 Odense NØ, tlf. 66
10 40 32.

Syddfyns afd.: Fmd. og konsulent: Hjarne
Ditlevsen, Løkketoften 15, 5700 Svendborg.
Kontor: tlf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-
11.00).

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn-
ten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30
46.

Aalborg afd.: Fmd: Børge Dahl, Herskinds-
gade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000
Aalborg. 9812 16 19. Åbent torsdage 12-17.
Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-
17.

Århus afd.: Fmd. Richard Tue Andersen,
Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42
Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag
og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej
18, 8500 Grenaa, tlf. 86 30 90 76.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62,
8900 Randers, tlf. 86 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmus-
sen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå. 86 30 90 76.
Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk,
8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Jens Thomsen,
Skottgården 15, 2770 Kastrup. 31 50 48 61
og 31 50 09 70.

Kass.: Kaj Schack Grundahl, Tranevej 14,
267j0 Greve. 42 90 16 00.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Sand-
kåsvej 2, 8210 Aarhus V, tlf. 86 15 73 15.

Kass.: Beth Thorsen, Havvej 3, Vrinners,
8420 Knebel. 86 36 50 82, giro 1 27 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500
Lille Værløse. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærvej 28
C, 2820 Gentofte. 31 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule-

vard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.
Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernvej 24,
8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860
Søborg. 31 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge
Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31
49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Hans Bøjlund, Skovparken 7, 6000
Kolding. 75 52 96 11.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv.,
2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000
Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej, 7,4. th.,
1756 København V. 31 23 02 14

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22,
5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken
128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bag-
sværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72,
2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann, Fredens-
vej 1 A, 3, th., 2920 Charlottenlund. 31 63 82
55.

Kass.: Herman Ebstein, Gerlevvej 15, 2700
Brønshøj. 31 28 27 15.

Frihedsfondens postadresse er: Æbelø-
gade 1 st, th., 2100 København Ø. Telefon 39
27 35 00. Åbent tirsdag, onsdag og torsdag
kl. 10-15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12
senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt
by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. Telefon 86 16 91 18, i kontortiden
eller Rich. Tue, 86 16 92 42 (sommerhus 86
55 84 64) Ansøgning om ophold i højsæson-
en skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjelpe-
fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution.
12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors,
7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98
11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af
Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge.
Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.